Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

№ 154 (20. 421) • 1989 йил 1 июль, шанба • Баҳоси 3 тийин.

ҒАЛЛАКОРЛАР ЗАФАРИ

Поп районн ғаллазорларида иш қизғин. Ғаллакорлар жорий йилда 1675 тонна дон тайёрлаш учун астойдил ҳаракат қилишмоқда. Йиллик планларини бажариб, социалистик мажбурият ҳисобига ҳосил топшираётган хўжаликлар сафи тобора ортиб боряпти.

Куни кеча райондаги «Ленинград» колхози деҳқонлари йиллик план ошириб бажарилганлиги ҳақида рапорт бердилар. Давлатга 100 тонна ўрнига 115 тонна сара дон етказиб берилди. 53 гектар дашт ернинг ҳар гектаридан 25 центнердан хирмон кўтарилди.

Р. ИСАЕВ.

М. С. ГОРБАЧЕВ

ЛИВАН ЮЗАСИДАН ТУЗИЛГАН УЧЛАР КОМИТЕТИ ВАКИЛИ А. ФИЛОЛИЙНИ ҚАБУЛ ҚИЛДИ

Бугун М. С. Горбачев Кремлда Марокаш ташқи ишлар ва ҳамкорлик министри Абдуллатиф Филолийни Касабланкада олий даражада ўтказилган Умумараб кенгашида тузилган ва Ливандаги аҳволни бартараф этиш имконини қидириб топиш мандатига эга бўлган Учлар комитетининг вакили сифатида қабул қилди. Комитетга Марокаш қироли Ҳасан II, Жазоир президенти Ш. Бинжадид ва Саудия Арабистонининг қироли Фахд кирадилар.

А. Филолий М. С. Горбачевга комитет раҳбарларидан салом топширди, бу раҳбарлар М. С. Горбачев билан ўтказилаётган шу учрашувни Совет Иттифоқининг мазкур арбоблар бошчилигидаги араб давлатлари билан муносабатларини ривожлантиришдаги янги муҳим палла, деб ҳисоблаётганликларини айтди.

А. Филолий Ливандаги вазиятни таърифлаб берди: бу вазият кун сайин мушкуллашиб бормоқда. Комитетнинг фаолиятини қўллаб-қувватлаш ва айниқса, СССРнинг дўст араб давлатлари билан — аввало Сурия ва Ироқ билан яқин муносабатларидан, шунингдек БМТ Хавфсизлик Кенгашининг доимий аъзоси мавқеидан фойдаланиб, фожиали можарони тезроқ ҳал этишга ёрдамлашиш тўғрисидаги илтимосини баён этиб берди.

М. С. Горбачев Араб мамлакатлари уюшмасининг Учлар комитети тузилганини Ливан танглигини бартараф этишда араблар дунёси ниятларининг жиддийлиги нишонаси, деб баҳолади. Региондаги истисносиз барча давлатларнинг хавфсизлигини, аввало, албатта, Ливан халқининг манфаатларини ҳисобга олгандагина, арабларнинг манфаатлари билан бирмунча кенгроқ, халқаро манфаатларнинг мувозанати асосидаги бу можарони бартараф этиш мумкин. М. С. Горбачев Учлар комитетининг мурожаатномасини Совет Иттифоқига, унинг сиёсатига ишонч аломати деб биламан, деди.

Комитет амал қилмоқчи бўлган ёндашувларга биз принцип жиҳатдан қўшиламиз, деди М. С. Горбачев. Бу ёндашувларни биз қуйидагича тушунамиз: Ливаннинг территориал бутунлиги ва суверенитети, унинг БМТга аъзолиги, миллий яраш, Конституцияни ислоҳ қилиш бунга жуда ёрдам берган бўлур эди; можарога аралашган турли томонларнинг манфаатларини ҳисобга олиш; можарони сиёсий бартараф этиш давомида муросага келиш руҳидаги қарорларни излаш ва бунинг учун тегишли муҳитни вужудга келтириш зарурлиги; ҳарбий усулларнинг номақбуллиги ва аввало ўт очишнинг дарҳол тўхтатилиши. Хуллас, Совет Иттифоқи Учлар комитетининг ниятларини қўллаб-қувватлайди. Ливандаги аҳволни тезроқ нормаллаштириш мақсадида бу комитет билан мунтазам алоқа боғлаб туришга тайёр.

М. С. Горбачев яқин вақт ичида Ироқ ва Сурия раҳбарлари билан алоқа боғлаш назарда тутилаётганини, Ливан муаммоси ҳам муҳокама этилишини А. Филолийга маълум қилди. Францияга қиладиган визити вақтида президент Франсуа Миттеран билан ҳам шу ҳақда гаплашмоқчи эканини суҳбатдошига айтди.

М. С. Горбачев Ливан танглиги муаммосини умуман Яқин Шарқдаги аҳволни бартараф этиш нуқтаи назаридан кўриб чиқиш муҳимлигига эътиборни қаратди. Ҳозир бу ишни амалий йўлга қўйиш имконияти бор. Қулай пайтни бой бермаслик керак.

У Совет Иттифоқининг араблар дунёсига муносабати ўзгармай қолаётганини, унинг сиёсати арабларнинг манфаатларини изчиллик билан эътиборга олиб келаётганини яна бир бор таъкидлаш зарур, деб ҳисоблади. Фаластин халқининг ўз ҳаққоний орзу-умидларини рўёбга чиқаришида унга ёрдам бериш учун доимо куч-ғайрат сарфланаверади.

М. С. Горбачев Марокаш ташқи ишлар министри А. Филолийга мурожаат этар экан, Совет Иттифоқида бу мамлакат билан муносабатлар қадрланаётганини уқтириб, қирол Ҳасан II га ўз саломларини етказишни илтимос қилди.

А. Филолий М. С. Горбачевга қиролнинг Марокашга бориш тўғрисидаги таклифномасини топширди. М. С. Горбачев Марокашга ва умуман Ер куррасининг мана шу муҳим районига бориш истаги рўёбга чиқишига умид билдирди.

(ТАСС).

СССР Олий Советининг биринчи сессиясида

29 июнь куни Москвада, СССР Олий Советининг Мажлислар залида СССР Олий Совети Раиси М. С. Горбачев раислигида СССР Олий Советининг биринчи сессияси ўз ишини давом эттирди.

М. С. Горбачев мажлисни очар экан, иш тартиби масалалари хусусида изоҳ берди. Айрим депутатлар, деди у, ҳукумат составига кўрсатилган номзодларни муҳокама қилиш чўзилиб кетяпти, кўп нотиқлар бир хил гапни айтишяпти, деб ҳисобламоқдалар. Депутатлар СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари лавозимига номзодларни практикада ҳозир таркиб топганидек муҳокама қилишни, министр лавозимларига номзодлар хусусида эса СССР Олий Советининг тегишли комитетлари раислари ахборотларини тинглашни таклиф қилмоқдалар. Бу, албатта, зарур бўлиб қолганида министрлик лавозимларига номзодларга муҳим ва долзарб муаммолар хусусида савол беришни истисно этмайди, шундай қилсак, номзоднинг позициясини ҳам у ишлаётган тармоқдаги вазиятни ҳам батафсилроқ аниқлаб олиш мумкин бўлади.

А. П. Бирюковани СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари, Министрлар Советининг социал тараққиёт масалалари бюроси раиси этиб тайинлаш тўғрисида таклиф киритилади.

А. П. Бирюкова саволларга жавоб берар экан, пенсия таъминоти тўғрисидаги янги қонун қандай тайёрланаётгани ҳақида сўзлаб берди. Шу йилнинг охиридаёқ ушбу қонун Олий Советга тақдим этилади ва умумхалқ муҳокамасига ҳавола қилинади, деб таъкидлади. Мазкур қонун пенсионерлар қайси йили пенсияга чиққанларидан қатъи назар пенсионерларнинг барча табақалари учун социал жиҳатдан адолатли бўлиши зарурлиги таъкидланди. Номзод пенсионерлар учун муайян иш ҳақининг энг юқори миқдори белгилаб қўйилиши бекор қилинадиган касб-корлар рўйхатини кенгайтириш зарурлиги тўғрисидаги фикрга ҳам қўшилди.

А. П. Бирюкова Тожикистоннинг бир қанча районларида ва ортиқча ишчи кучи бўлган бошқа айрим регионларда енгил саноат корхоналарининг чорроқ филиалларини бунёд этиш тўғрисидаги таклифга ҳам ижобий баҳо берди. Бу, деди у, халқ истеъмоли товарлари ишлаб чиқаришни кўпайтиришга имкон берган бўлур эди.

Номзод хотин-қизлар аҳволини яхшилаш юзасидан давлат программаси ишлаб чиқилиши лозимлигини маъқуллаб гапирди, мазкур программа аёллар турмушининг барча жиҳатларини қамраб олган бўлур эди. КПСС XXVII съезди ва XIX партия конференциясининг топширигига мувофиқ ВЦСПС ҳар йилги отпуска муддатини, биринчи навбатда аёлларга ана шундай отпуска муддатини узайтириш тўғрисида қонун тайёрлаётгани маълум қилинди. Аммо бунинг учун биз ҳаммамиз яхшироқ ишлашимиз керак, деб таъкидлади номзод.

Соғлиқни сақлаш соҳасини юксалтириш учун зўр бериб ишлаш керак. Идоралар ва корхоналарга ўз маблағи эвазига курортлар ва профилакторийлар қуришни тақиқлайдиган барча чеклашларни бекор қилиш лозим. Шундан кейин А. П. Бирюкова мамлакатда новатор врачлардан С. Н. Федоров, Г. А. Илизаров, Н. А. Касьян методикалари бўйича ишлайдиган клиникаларнинг кенг тармоғини бунёд этиш тўғрисида қарор қабул қилинганлигини айтди.

Раислик қилувчи СССР ҳукумати составига кирадиган номзодларни муҳокама қилишнинг регламентини белгилаб олишни тавсия этади.

Депутатлар номзодларни муҳокама қилишга 45 минут ажратиш ҳақида қарор қабул қилдилар.

Номзод саволларга жавоб беришни давом эттирар экан, физкультура ва спорт учун ажратилаётган маблағлар ҳажмини эълон қилиш зарурлиги ҳақида гапирди. У бу йил ана шу маблағ 2,9 миллиард сўмни ташкил этишини айтди, шунинг қарийб ярми иттифоқ ва республика давлат бюджетларига тўғри келади.

Шундан кейин А. П. Бирюкова номзодини муҳокама қилишга киришилди.

Депутат **Г. Н. Киселев** номзоднинг ғоят ишчанлик фазилатларини таъкидлаб ўтди. Депутатнинг фикрича, номзод қайта қуришда фаол иштирок этмоқда, одамларнинг эҳтиёжларини зийраклик билан пайқаб олмоқда, у сўзининг устидан чиқадиган одам.

Александра Павловна номзоди комиссиялар ва комитетларда кўриб чиқилаётганида кўпгина депутатлар социал ривожланиш бюроси ихтиёридаги тармоқлар жуда кўп эмасмикан, деган масалани ўртага қўйдилар, деди нотиқ. Чамаси, бу фикрга қўшилиш керак, деб хулоса чиқарди депутат. У ана шу бюро составида инсон турмуши ва меҳнатига доир маънавий, гуманитар соҳа билан шуғулланадиган мустақил бўлинма тузиш лозимлиги ҳақида ўз мулоҳазаларини айтди.

Депутат **В. И. Семуха** юксак давлат лавозимига даъвогарнинг вазифасига кирадиган аҳоли сиҳат-саломатлигини сақлаш муаммолари тўғрисида сўзлади. Унинг фикрича, асосий масала, яъни мамлакатда одамларни қандай даволашаётгани эътибордан четда қоляпти. У соғлиқни сақлаш системасини барча зарур нарсалар билан таъминлаш хусусида батафсил гапирди. Миллатнинг соғлиғи учун, деди нотиқ, пулни аямаслик керак. Чунки фақат соғлом одамларгина меҳнат унумдорлигини оширишлари, ҳозир олдимизда турган иқтисодий муаммоларни муваффақиятли ҳал этишлари мумкин. Депутат, аввало, диагностика ускуналари етишмаётганлиги, дори-дармонлар ниҳоятда тақчиллиги билан боғлиқ бўлган медицина муассасалари ишидаги камчиликлар ҳақида сўзлади. Депутат чет элдан дарҳол дори-дармонлар сотиб олиш учун камида 500 миллион сўмлик чет эл валютаси ажратиш керак, деган таклифни айтди.

Депутат **А. Я. Неумивакин** ҳукумат структурасида социал масалалар билан шуғулланадиган орган бўлиши кўзда тутилганлигини мамнуният билан қайд этди. Социал ривожланиш бюросига ана шу муаммоларни ҳал этишда жон куйдираётган А. П. Бирюкова раҳбарлик қилаётгани жуда соз. Инвалидларнинг манфаатлари хусусий манфаат эмаслигини таъкидлаб, нотиқ ҳукумат шанига бир қанча истакларни айтди. Жумладан, пенсиялар миқдорига эътиборни қаратди, болалигидан инвалид бўлиб қолган кишиларни унутмасликни илтимос қилди. Инвалидларни иш билан таъминлаш, улар учун корхоналар очиш муҳимдир. Нотиқ инвалидлар ташкилотларидан даромад солиғи ундиришни бекор қилишни таклиф этди, бу ташкилотларга ўзлари ишлаб топган маблағларни сарфлаш имкониятини бериш зарур.

Маслаҳат овози ҳуқуқидан фойдаланган халқ депутати **Р. Л. Тен** А. П. Бирюкова номзодини қўллаб-қувватлашни илтимос қилди. Нотиқ енгил саноат қишлоқ хўжалигидан кейин социал жиҳатдан сира ҳимоя қилинмаган тармоқдир, деб уқтирди. У ишлаб чиқаришни техникавий жиҳатдан қайта жиҳозлаш, хотин-қизларнинг меҳнат шароитини ўзгартириш зарурлигига эътиборни қаратди. У регионлардаги иқтисодий муносабатларни яхлит бўғинда кўриб чиқиш лозим, деб уқтирди.

А. П. Бирюкова тақдим этган мароқли, сафарбар этувчи иш программаси аёлларнинг меҳнати ва турмуши билан боғлиқ бўлган мураккаб масалаларни ҳал этишга ёрдам беради, деб умид қиламиз, деди депутат **З. П. Пухова.** Бу масалаларнинг энг муҳими шуки, аёллар тез орада тунги сменаларда ишламайдиган бўлиши керак. Нотиқ социалистик мамлакатлар фаолиятидан мисоллар келтириб, хотин-қизларга гўдакни боқиш учун уч йилга қадар отпуска бериш пайсалга солмай ҳал этилиши лозим бўлган бошқа муаммолар ҳақида гапирди.

Депутат **Р. А. Убайдуллаева** А. П. Бирюковани СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари лавозимига тайинлашни маъқуллади. Аёлларнинг ҳозир ўткир бўлиб турган меҳнатни муҳофаза қилиш муаммоларига тўхталиб, нотиқ қуйидаги фактларни айтди: тўқимачилик саноатидаги меҳнатни муҳофаза этишнинг талаблари ва нормаларига мос бўлмаган иш ўринларида 4 миллион хотин-қиз ишламоқда. 400 минг хотин-қиз оғир жисмоний меҳнат билан банд. Кам малака талаб қиладиган ишларда 35 миллион хотин-қиз меҳнат қилмоқда. Депутатнинг фикрича, аёллар меҳнатини муҳофаза қилиш тўғрисида қонун қабул қилиш ҳақида ўйлаб кўрадиган вақт келди, енгил саноатга кўпроқ эркакларни жалб этиш, жуда бўлмаганда тунги сменаларда ишлашга жалб этиш тўғрисида ҳам ўйлаш керак.

Депутат **В. Н. Степанов** соғлиқни сақлаш системасининг моддий таъминотига тааллуқли айрим конкрет масалаларга диққат-эътиборни қаратди. Унинг фикрича, бу тармоқда майда-чуйда ишлар бўлмаслиги керак. Нотиқ маош камлиги, тунги сменаларда ишлаш зарурлиги сабабли кичик медицина ходимлари етишмаётганлиги ҳақида сўзлади.

Музокара тўхтатилади.

Кўпчилик овоз билан депутатлар А. П. Бирюковани СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари этиб тайинлайдилар.

Шундан кейин мажлисда иш тартибига дахлдор масалалар хусусида қизғин мунозара бўлди.

М. С. Горбачев мунозарага якун ясади.

У депутатларнинг номзодларга саволлар барвақт тайёрланиб ва СССР Олий Совети палаталарининг раисларига бериладиган, шундан кейин эса ҳукумат аъзолигига номзодларга бериладиган иш тартибини белгилаш ҳақидаги таклифини қўллаб-қувватлади. Номзодлар масалаларни саралаш, жавобни обдон ўйлаб бериш имкониятига эга бўладилар.

Иккинчидан: номзодлар комитетлар ва комиссияларда синчиклаб муҳокама қилиниб, шундан кейин Олий Совет кўриб чиқиши учун тақдим этилаётган экан, сессияда муҳокама қилинаётганида конкрет таклифлар ва мулоҳазаларга асосий эътибор бериш, мақтов нутқлардан воз кечиш мақсадга мувофиқдир.

В. К. Гусевни СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари, Министрлар Советининг химия-ўрмон комплекси бюроси раиси этиб тайинлаш тўғрисида таклиф киритилади.

Депутатларнинг саволларига жавоб бериш учун сўз **В. К. Гусевга** берилади. У мамлакатнинг химия-ўрмон комплекси олдида турган вазифаларнинг бажарилишини таъминлайдиган программанинг асосий йўналишларини қисқача баён этди. Мамлакат халқ хўжалигининг барча тармоқларидаги фан-техника тараққиётининг бундан буёнги равнақи, шунингдек ҳар бир кишининг дори-дармон, кийим-кечак, озиқ-овқат маҳсулотларига бўлган эҳтиёжини қондириш, ялпи қирғин қуролидан муҳофаза этиш шу комплекс тараққиётига боғлиқдир, деб таъкидлади номзод.

Кейинги вақтда экология вазиятининг кескинлашиши билан боғлиқ бўлган фавқулодда мураккабликлар пайдо бўлди, деб таъкидлади у. Ишлаб чиқаришнинг ташқи муҳитга ва одамларга зарарли таъсирини бартараф этмасдан туриб, тармоқнинг истиқболи бўлмайди ва кундалик иш аслида рўёбга чиқмайди. Шунинг учун ҳам комплексдаги ҳар бир корхонани янги чиқиндисиз технологиялардан фойдаланиб тубдан реконструкция қилиш асосида экологик вазиятни анча яхшилаш программамиздаги долзарб йўналишдир. Бу ишларни 1990-1995 йилларда амалга ошириш мўлжалланмоқда. XIII беш йилликда капитал маблағларнинг 85 проценти реконструкцияга йўналтирилади, ҳозирги беш йилликда ушбу кўрсаткич 47 процентни ташкил этади.

(Давоми учинчи бетда).

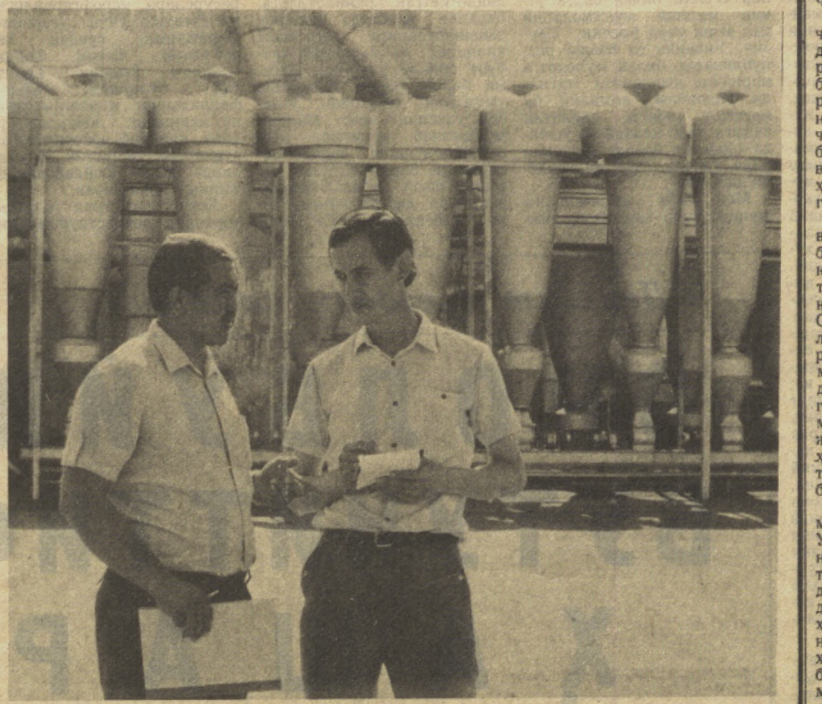

Чиноз пахта тозалаш заводи ишчилари ва корхона атрофида истиқомат қилувчи аҳоли бир янгиликдан хабар топди. Бу янгилик — атроф-муҳитнинг мусаффолигини яхшилашга хизмат қилиши билан диққатга сазовор.

Ўзбекистон пахта тозалаш саноати илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаси ва Москва тўқимачилик институти олимлари ҳамкорликда меҳнат қилиб, чанг тутқич қурилмалари системасини яратишди. Натижада ишлаб чиқаришда ҳосил бўлган чангнинг ҳавога кўтарилиши илгаригига нисбатан 3—4 баравар камайди.

Сиз янгилик ижодкорларидан етакчи илмий ходим Саид Қодирхўжаев (чапда) ва лаборатория мудири Саидкамол Саидаҳмедовни кўриб турибсиз.

А. КОШКИН сурати (ЎзТАГ).

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетида учрашув

Кеча Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетида Тошкент олий партия мактаби битирувчилари билан учрашув бўлди.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг иккинчи секретари В. П. Анишчев йиғилганлар ҳузурида сўзга чиқди. У республикада қайта қуришни жадаллаштириш муаммоларини ўртоқлашди, республика партия ташкилоти олдида турган кечиктириб бўлмайдиган вазифалар тўғрисида гапирди, тайёрланган кадрларнинг янги отряди ана шу вазифаларни ҳал этишда амалий равишда қатнашишини таъкидлади.

Учрашувда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ташкилий-партиявий ишлар ва кадрлар билан ишлаш бўлимининг мудири П. В. Догонкин қатнашди.

Депутат съезддан қайтди

ОРОЛБЎЙИДА БУТУНИТТИФОҚ ҲАШАРИ

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ ИККИНЧИ СЕКРЕТАРИ, СССР ХАЛҚ ДЕПУТАТИ В. П. АНИШЧЕВ «СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ» ВА «ПРАВДА ВОСТОКА» ГАЗЕТАЛАРИ РЕДАКЦИЯЛАРИ САВОЛЛАРИГА ЖАВОБ БЕРАДИ

(Суҳбатни иккинчи саҳифада ўқинг).

Ўзбекистон ССР Олий Советп Президиумида

29 июнь куни Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг мажлиси бўлди, мажлисда қонун лойиҳаларини тайёрлаш ҳамда табиатни муҳофаза қилиш ва табиий ресурслардан оқилона фойдаланиш комиссияларининг шаҳарда экология вазиятини яхшилаш борасида Тошкент шаҳар ижроия комитетининг иши тўғрисидаги ахбороти тингланди.

Комиссияларнинг материалларида, шаҳар ижроия комитети раиси Ҳ. Ҳ. Ғуломовнинг докладида шу нарса қайд этиб ўтилдики, кейинги йилларда шаҳарда атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва соғломлаштириш юзасидан муайян ишлар амалга оширилмоқда.

Атроф-муҳитни соғломлаштиришнинг XII беш йилликка ва 2000 йилгача бўлган даврга мўлжалланган комплекс илмий-техник программаси тасдиқланиб, рўёбга чиқарилмоқда. Шу мақсадлар учун сарфланаётган капитал маблағ ҳажми оширилди. Бир қанча табиатни муҳофаза қилиш объектлари қурилмоқда, корхоналарда кам чиқитли илғор технологиялар жорий этилмоқда. Ўтган йилнинг ўзидагина шаҳар корхоналарида 100 га яқин газ ва чанг тозалаш қурилмалари, сувни муҳофаза қилувчи 9 та иншоот реконструкция қилинди ва янгидан барпо этилди. Канализация коллекторларининг узунлиги оширилди, янги тозалаш иншоотлари ва такрорий сув таъминоти системалари ишга туширилди.

Кўрилган чоралар 3 йил ичида ҳавога чиқарилаётган зарарли чиқиндилар ҳажмини 8 минг тонна камайтириш, тутиб қолинадиган зарарли моддалар миқдорини икки баравар кўпайтириш, чиқиндилардан фойдаланиш ҳажмини эса 3 баравар ошириш имконини берди. Атмосфера ҳавосининг булғаниш даражасини бирмунча пасайтиришга эришилди.

Шу билан бирга президиум шаҳардаги экология вазияти кескин бўлиб қолаётганини қайд этиб ўтди. Атмосфера ҳавосининг булғаниш даражаси бир қанча кўрсаткичлар бўйича мавжуд нормативлардан анча ошиб кетган. Ҳар йили ҳосил бўладиган 350 минг тонна қаттиқ ва газсимон чиқиндилардан ҳозирча кўпи билан 40 проценти тутиб қолинмоқда. 13 мингта муқим чиқинди манбаларининг фақат ярми тозалаш қурилмалари билан жиҳозланган. Зарарли чиқиндиларнинг асосий ҳажми «Ташэкс», «Узбексельмаш», «Узбекхлопкомаш» «Таштекстильмаш» ишлаб чиқариш бирлашмалари, «Ташсельмаш», «Компрессор» заводларининг қуюв цехлари, бошқа баъзи корхоналар, шунингдек автомобиль транспорти ҳиссасига тўғри келади. Салор, Бўзсув анҳорларига, Қорасув каналига ташланаётган булғанган оқинди сувлар ҳажми амалда камаймаяпти. Бу — «Узбексельмаш» ишлаб чиқариш бирлашмаси, Чкалов номли авиация заводи, кўнмўйна заводи, қурилиш индустрияси кўпгина корхоналари раҳбарларининг сув ҳавзасини маҳофаза қилишга эътиборсиз муносабатда бўлаётганликлари натижасидир.

Табиатни муҳофаза қилиш объектларини қуриш планлари йил сайин барбод этиб келинмоқда. Тозалаш иншоотлари қурилиши планларини бажармаётганлар орасида шундай корхоналар оз эмаски, булғатишнинг асосий ҳажми шулар ҳиссасига тўғри келади: «Ташэкс», «Узбекхлопкомаш» ишлаб чиқариш бирлашмалари, «Ўзбекистон» чарм-пойабзал бирлашмаси, Ўзбекистон ССР Госстройи ва Давлат агросаноат комитети корхоналари ана шундай корхоналар жумласидандир.

Санитария аҳволининг нохушлиги атроф-муҳитнинг ҳолатига салбий таъсир ўтказмоқда. Бевосита турар-жой микрорайонларида кўпдан-кўп ахлат уюмлари ҳосил бўлмоқда. Ташиб кетилмаган ахлатнинг ҳар йил йиғилиб қолган миқдори 1 миллион тоннага етмоқда. Аммо тегишли коммунал хизматларнинг ишини яхшилаш чоралари кўрилмаяпти. Ахлат ташиш транспортидан фойдаланиш коэффициенти пастлигича қолмоқда.

Шаҳарда табиатни муҳофаза қилиш борасида амалга оширилаётган чора-тадбирлар ҳажми етарли эмаслиги етказилаётган зиённинг ўрнини қоплай олмаяпти, табиат объектларининг емирилишига олиб бормоқда, аҳолининг соғлиғига салбий таъсир қилмоқда.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми Тошкент шаҳар Совети билан район Советларининг шаҳардаги экология вазиятини соғломлаштириш борасидаги ишини етарли эмас деб топиб, уларнинг зиммасига атроф-муҳитни муҳофаза қилиш комплекс илмий-техника программасининг сўзсиз бажарилишини таъминловчи кечиктириб бўлмайдиган чоралар кўриш мажбуриятини юклади.

Тошкент шаҳар ижроия комитетига шаҳарда экология ҳолатининг яхши бўлишида мансабдор шахсларнинг масъулиятини ошириш учун ўзига бериб қўйилган ваколатлардан тўла-тўкис фойдаланиш, корхоналар ва ташкилотларнинг табиатни муҳофаза қилиш борасидаги фаолиятини мувофиқлаштиришни яхшилаш, янги техникани, ресурс тежайдиган технологияларни жорий этиш, табиатни муҳофаза қилиш иншоотларини илдам қуриш юзасидан ҳар бир корхона бўйича топшириқларни кўриб чиқиб, тузатишлар киритиш топширилди.

Шаҳар ҳуқуқни муҳофаза қилиш органларига табиатни муҳофаза қилишга доир қонунларнинг бузилишига қарши курашни кучайтириш чораларини принципиал ва изчил амалга ошириш, бундай бузилишларга олиб келувчи сабаблар ва шарт-шароитларни бартараф этишга фаол кўмаклашиш таклиф қилинди.

Республика Министрлар Советига, Госпланига, республика министрликлари ва идораларига, жамоат ташкилотларига тегишли топшириқлар берилди.

Президиум мажлисида республика давлат турмушига оид бошқа масалалар ҳам кўриб чиқилиб, тегишли қарорлар қабул қилинди.

ҲАММА ҚОРАЛАМОҚДА

Янгийўл ёғ-мой комбинатида митинг бўлиб ўтди. Унда сўзга чиққан турли миллатларнинг вакиллари Фарғона областида безориларнинг хатти-ҳаракатларини ғазаб билан қораладилар, айбдорлар қаттиқ жазоланишини талаб қилдилар.

— Бизнинг республикамизда шундай фожиа рўй бериши кимнинг ҳам хаёлига келибди, — деди корхона партия комитети секретарининг ўринбосари Н. Власенко. — Аммо безорилар халқни чўчитишга муваффақ бўлолмайдилар, улар кўп миллатли аҳил оилага нифоқ сола олмайдилар. Содир бўлган воқеа халқнинг иши эмас, балки қайта қуриш ашаддий душманларининг ишидир.

Сўзга чиққан кишилар комбинат меҳнатчиларини иғвогарликларга учмасликка, миш-мишларга ишонмасликка даъват этдилар. Митингда таъкидланганидек, Фарғона областидаги фожиали воқеалар республика экономикасига сезиларли зиён етказди. Бой берилган нарсаларнинг ўрнини қоплаш, меҳнат унумдорлигини ўстириш ва маҳсулот сифати юзасидан планда белгиланган кўрсаткичларга эришиш, барча шартномавий мажбуриятларни ўз вақтида бажариш ҳозирги энг асосий вазифадир. Янгийўл ёғ-мой комбинатининг ишчилари якдил эдилар: нормал турмуш маромини бузишга уринаётган қора кучлар тартибсизлик чиқаришга муваффақ бўлолмайдилар.

(ЎзТАГ).

АКТИВЛАР ЙИҒИЛИШИ

Андижонда область партия активларининг йиғилиши бўлди. Унинг қатнашчилари КПСС Марказий Комитети 1989 йил апрель Пленуми, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети XIII пленуми талаблари асосида область партия ташкилотининг фаолиятини муҳокама қилдилар. Область партия комитетининг биринчи секретари М. М. Орипжонов доклад қилди.

Йиғилишда бу ерда сўнгги йилларда йиғилиб қолган социал-иқтисодий муаммоларни ҳал этиш йўллари таклиф қилинди. Меҳнаткашларни, айниқса ёшларни интернационал руҳда тарбиялашга, партия комитетларининг фаолиятини кучайтиришга алоҳида эътибор берилди.

(ЎзТАГ).

• Делегат съезддан қайтди

ОРОЛБЎЙИДА БУТУНИТТИФОҚ ҲАШАРИ

— Владимир Петрович, Сиз СССР халқ депутатисиз, Орол денгизини сақлаб қолиш ҳамда унинг ҳавзасида санитария ва экология ҳолатини соғломлаштиришга қаратилган тадбирларни амалга оширишни назорат қилиб бориш бўйича депутатлар группасига раҳбарлик қиляпсиз. Группа яқинда ташкил этилди, бироқ жамоатчилик таъкидлаётганидек, унинг вужудга келиши билан ишлар ҳам жонланиб кетди. Сизнинг халқ депутатлари съездида Орол муаммолари бўйича сўзга чиқмоқчи бўлганлигингиз бизга маълум эди. Ўз нутқингизда нималар ҳақида сўзламоқчи эдингиз?

— Шундай савол берилганидан миннатдорман. У суҳбатимиз кўламини кенгайтириб, менга Орол муаммолари билан бирга кўп жиҳатдан ўзаро боғлиқ бўлган бошқа муаммоларга ҳам тўхталиш имконини беради.

Аввало менинг съездда сўзга чиқиш истагим ҳақида. Съезднинг қандай ўтганлигини кўрдингиз, афсуски, бошқа баъзи депутатлар сингари хат ёрдамида минбарга етиб бориш иложи бўлмади, тирғалиб боришни эса ўзимга эп билмадим.

Ўрни келганда шуни ҳам айтиш керакки, ўзбекистонлик халқ депутатларининг съездда гўё ўзларини пассив тутганликлари тўғрисидаги жудаям холисона фикрлар айтилгани йўқ. Ҳар бир ишдан ҳам нуқсон топиш мумкин. Бироқ ҳамиша фактлар бўйича мулоҳаза юритмоқ керак. Республикадан борган 108 депутатдан 15 киши съезд минбарига чиқди. Марказий Комитетимизнинг биринчи секретари, энди эса собиқ биринчи секретарь Р. Н. Нишоновнинг съезд президиумида жуда ҳам мураккаб вазифани қандай бажарганлигини ҳамма кўрди. Мен ва бошқа ҳамюртларимга саноқ комиссиясида, секретариатда зўр диққат билан меҳнат қилишга тўғри келди, биз радио ва телевидениеда интервью бердик, кўп депутатлар ўз сайловчилари берган наказлар бўйича министрликлар ва идораларнинг раҳбарлари билан учрашдилар. Москвада бўлиб ўтган митингларда иштирок этдилар. Съезд давомида бир группа депутатларга, шу жумладан менга ҳам маълум воқеалар муносабати билан Фарғонага учишга, тунлар бўйи ухламай, қийин ташкилотчилик ишларни олиб боришга тўғри келди.

Хўш, буларнинг ҳаммасига ўзини пассив тутди, деб баҳо бериш мумкинми? Бундай ёндашиш ҳамма вақт расмий органлар, айниқса партия органлари фаолиятига қора чаплашга, айни пайтда эса ўзини кўрсатишга уринаётган маълум бир гуруҳдаги кишилар учун қулай эди, албатта. Бу мавзуга чуқур кириб боришни истамайман-у, гарчи айрим кишиларнинг мавжуд муаммолар, аччиқ муҳтожликлар ва ташвишларни эслатиш тўғрисида баланд овоз билан гапириш лозимлиги ҳақидаги фикрига қўшилсам-да, ҳадиксираш, танқидбозлик ва қоралашлар тўпланиб қолган ана шу муаммоларни кун тартибидан олиб ташламаслигини айтмоқчиман, холос. Депутатлардан Р. Нишонов, О. Ёқубов, Э. Юсупов, А. Коршунов, Т. Қаипбергановларнинг съездда сўзлаган нутқларида ана шулар ҳақида жуда кўп гапирилди. Мен эса Орол муаммоларига жамоатчилик эътиборини кучайтиришни истардим.

Эслаб кўринг-а, съездда бундай муаммолар озмунча кўтарилдими? Аммо ана шу муаммоларнинг жуда кўп қисми, ҳеч қандай кўрсатмани кутиб ўтирмай, сабот билан ва қаттиқ туриб меҳнат қилиш билан ҳал этилиши лозим. Келинг, бир неча дақиқага суҳбатимиз мавзуидан чалғийлик-да, республикамиз ҳаётининг баъзи муайян қирраларини тилга олайлик. Ўзбек тили муаммосини олиб кўринг. Яқиндагина, бундан бир неча ой илгарироқ ана шу масала атрофида қандай шов-шувлар кўтарилган эди. Сабрсизлик билан аччиқ устида айтилган чақириқлар, қичқириқлар, айблашлар ҳам бўлди. Носоғлом шов-шувларнинг ташкилотчилари ҳукуматнинг махсус қонун устида жиддий иш олиб бораётгани тўғрисидаги далил-исботларни ҳам эшитгилари келмай, вазиятни жиддийлаштириб юбордилар. Мана энди яқинда қонун лойиҳаси эълон қилингач, эҳтирослар ҳам сўнди. Бироқ бу ҳали ишнинг бошланиши. Энди қунт билан ташкилотчилик ишини давом эттириш ва унда, менинг назаримда, ўзбек тилига давлат тили мақомини бериш учун фаол курашган кишилар ҳам қатнашишлари керак.

Жамоатчиликнинг пахта яккаҳокимлиги ва харид нархи ҳақида билдираётган ташвишларига қўшиламан. Шуни ҳам айтиб ўтишим жоизки, пахта ва бошқа турдаги қишлоқ хўжалик маҳсулотлари харид нархлари қайта кўриб чиқилмоқда. Энди энг қийин масала — пахта етиштириш тўғрисида. Республиканинг кўпгина ишчан кишилари халқ номидан гапирар эканлар, беш миллион тоннадан — уч миллион тоннагача миқдорда хом ашё етиштириш ҳақидаги фикрларни айтмоқдалар. Шу ўринда аниқлик киритиб ўтиш лозим, албатта. Республика ҳукуматининг куч-ғайрати гарчи кейинги йилларда планларни сезиларли даражада камайтиришга олиб келган бўлса ҳам, бироқ ҳозирча кутилган натижани берганича йўқ. Мен бунга пахтачилик экин майдонларининг 80 процентини ташкил этган Қорақалпоғистондаги ва Фарғона областидаги баъзи совхозлар мисолида ишонч ҳосил қилдим. Андижон областида эса илгари бўлганидек, адир ерларга озмунча пахта экмадилар. Хуллас, булар ўткир муаммолар, менингча, бу муаммоларни ҳамма биргалашиб ҳал этиши керак. Яъни қанча пахта экишни ҳар бир хўжаликда коллектив бўлиб, бамайлихотир муҳокама қилиш лозим. Бундай муҳокамаларда олимлар, мутахассислар, барча жамоат ташкилотларининг, ижодий союзлар ва норасмий бирлашмаларнинг вакиллари ва, энг муҳими, деҳқонларнинг ўзлари иштирок этсинлар. Ана шундан кейин жойларда қабул қилинган барча қарорлар республика умумий планида жамланади. Мен, кишилар ушбу муаммони муҳокама этаётганларида умумдавлат манфаатларини четлаб ўтмайдилар ва айни пайтда ўзларининг яхши турмуш кечиришларига ёрдам берадиган кўнгилдаги истакларини ҳам ҳисобга оладилар, деб ўйлайман.

Аҳолини иш билан таъминлаш муаммосига ёндашувларнинг ҳам самаралироқ йўлларини излаш керак, деб ҳисоблайман. Мен буни шунинг учун айтаяпманки, 1986 йил бошига келиб, республикада ишсизлар сони, бу сўзни айтишдан чўчимайман, 1,5 миллионга яқин киши деб ҳисобланган эди. Тўғри, агар кўп болали аёлларни бундан истисно қиладиган бўлсак, бу рақам анча камаяди. Ўтган давр ичида бизнинг ҳаракатимиз билан 500 минг киши халқ хўжалигига жалб этилдилар. Ана шунга қарамай муаммо ўткирлигича қолмоқда. Бироқ шуни ҳам айтаманки, республикада бўш иш жойлари ҳозир ҳам бор. Саноатда бундай иш ўринлари 22 мингдан кўпроқни, қурилишда 8 мингга яқинроқни ташкил этади. Энг аввало ана шу резервлардан тўла фойдаланиш зарур. Янги корхоналар қуриш масаласига келсак, бу ўринда жуда ҳам эҳтиёткорлик билан ва ўйлаб иш кўрмоқ керак. Ҳар қандай корхонани ҳам етарли экологик экспертизасиз қуриб бўлмайди. Биз қурилиши мўлжалланган ҳар бир корхонанинг адресини яқинда газеталарда эълон қилдик. Ҳозир кишилар бу борада тўғри иш қилинганлигини таъкидламоқдалар. Улар қаерда, қандай корхоналар қурилишини билиб қўйсинлар ва бунга рози бўлиш ёки бўлмасликларини айтсинлар. Менингча, қишлоқ хўжалигида, шунингдек, савдо, маиший хизмат ва ободонлаштириш соҳаларида ҳам аҳолини иш билан таъминлашнинг реал имкониятларини топиш мумкин. Ва шуни ҳам қўшимча қилиб айтаманки, томорқа участкаларини кенгайтириш, боғ-томорқа ширкатларига, ёрдамчи хўжаликларга, шахсий уй-жой қурилишларига ер ажратиш ишларини поёнига етказишимиз керак. Бу ишларнинг ҳаммасини шу йилнинг ўзида узил-кесил ўрнидан жилдириш лозим.

Мен ушбу мулоҳазаларим билан асосий мавзудан анча четлаб кетган бўлсам ҳам яна бир масала ҳақида тўхталмай ўтолмайман.

Эндиликда миллатлараро характердаги муаммоларнинг анча ўткирлиги маълум бўлиб қолди. Бу муаммолар кўп, уларнинг ҳаммаси одамларнинг тақдири билан боғланган, инсон ҳаётининг энг нозик қирраларига бориб тақалади. Партия, совет, хўжалик органлари ва барча жамоат ташкилотлари ишида миллий маданиятларга, урф-одатларга, ҳаётий эҳтиёжларга нисбатан сезгирлик, диққат-эътибор ва ғамхўрлик бош йўналиш бўлмоғи лозим.

Ўйлайманки, қрим татарларининг азалий ватанларини қайта топишлари учун интилишларига, шунингдек, Фарғонадаги фожиали воқеалар сабабли кенг жамоатчилик эътиборини ўзига тортган месхети туркларининг тақдирига ҳам аралашишимиз керак.

Мен ҳамманинг ҳам қадимги юртларига кетишлари тарафдори эмасман. Бунинг устига ҳозир ўз тақдирини республикамиз билан боғлаган, унинг халқи билан қариндош бўлиб кетган кишиларнинг Ўзбекистон ва ўзбек халқининг ўзига хос анъанаси бўлиб қолган ҳамжиҳатлик ва ўзаро ёрдам муҳитини чуқур ҳис этишлари учун ҳамма ишни қилиш катта сиёсий аҳамиятга эгадир.

Ушбу миллат кишиларининг мақсад ва интилишларига осойишта шароитларда ёрдам беришимиз зарур. Уларнинг ўзлари масалани кўтариб чиқаётганликлари бошқа-ю, республика расмий органлари улар билан биргаликда бу масалани ҳал қилгани бошқа.

Ҳозир ташкил этилган СССР Олий Совети Миллатлар Совети билан бирга ўткир миллий муаммоларни ҳал этиш учун Россия, Грузия, Украина ва бошқа республикалар билан мулоқотга киришиш имконияти туғилди. Ишончим комилки, бу мулоқот албатта адолатли ечимга олиб келади ва ўшанда одамлар қаерда яшашларини ўзлари ҳал қилганлари маъқул.

Мен ушбу муаммоларга шунинг учун ҳам тўхталдимки, улар мени инсонийлик жиҳатдан ҳаяжонга солади. Партиявий раҳбар ва депутат сифатида, албатта, бу муаммоларни тезроқ ҳал этиш билан шуғулланаман. Мен съездда ана шулар ҳақида гапирмоқчи эдим. Ҳозир, суҳбатимиз жараёнида мен бу муаммоларни шу ернинг ўзида, кимларнингдир буйруғи ва ёрдамисиз ҳал этиш имкониятини кўрсатиш учун таъкидладим.

Энди съездда Орол тўғрисида нималарни сўзламоқчи бўлганлигим ҳақида. Бу ҳақда батафсил гапирмоқчиман. Орол менинг учун депутатлик платформам ва программамдир. Орол менинг учун сайловчиларим наказлари, виждоним буюрганидир. Мен сабр-тоқатли кам сонли халқнинг мушкул аҳволи ёрдамга ва меҳрибонликка муҳтождир, деб айтишни истардим. Мамлакатимизда муаммолар кўп, Ўзбекистонда қийинчиликлар кўп, лекин қорақалпоқ халқи бугун ғоят оғир синовни, бундан бошқача айтиб бўлмайди, бошидан кечирмоқда. Аҳолининг 70 проценти касал, бирорта туғруқхона йўқ, уй-жой етишмайди, нормал ичимлик сув йўқ, аёллар тўйиб овқат емаганлари сабабли гўдакларига кўкрак сутлари етмайди. Нима десангиз деяверингу, бундай аҳвол мамлакатдаги бошқа бирор жойда ҳам йўқ. Экологик ҳалокат мана мен деб турибди. Бу ерда портлашлар ва зилзилалар бўлмади, табиий фалокат аста-секин, аммо муқаррар тарзда келди. Ва энг даҳшатлиси шуки, бу ҳалокатни инсон ўз қўли билан вужудга келтирди.

Бунга жуда кўплар дахлдор, яъни ўйлаб-нетмай Амударё ва Сирдарё сувларини ишлатганлар ҳам, пахта, шоли етиштиришни кўпайтирганлар, экин майдонларини кенгайтирганлар ҳам, буларнинг ҳаммасини истеъмол қилганлар ҳам дахлдор. Хўш, ҳамма биргаликда ана шунга йўл қўйган экан, ҳамма биргаликда бутун бир халқнинг ҳаётини ночор аҳволга солиб қўйган экан, эндиликда биргаликда ана шу халққа ёрдам бериш мумкин эмасмикан? Ўйлайманки, агар ҳозирги планлари ва фондларидан қурилиш конструкциялари, йиғма уй-жойлар ва фондли материалларнинг бир қисмидан воз кечиб Қорақалпоғистонда ҳеч бўлмаганда касалхона, мактаб ёки болалар муассасалари қуриб берса, мамлакатимиз ҳам, бошқа республикалар ҳам қашшоқлашиб қолмайдилар. Агар ҳар бир республика ўзининг истеъмолини озгина камайтириш ҳисобига Қорақалпоғистон халқини, биринчи навбатда хотин-қизларни чорвачилик маҳсулотлари билан таъминлашни кўпайтириш учун мамлакатимиз ҳукуматига розилик берсалар, ҳозирданоқ одамларни касалликлардан ва бошқа кўпгина фалокатлардан қутқариб қолишга ёрдам берилган бўларди. Бу ҳозирги кунда жуда ҳам, ҳатто Оролнинг ўзидан ҳам зарур ва муҳимроқдир. Оролни қутқариб қолиш керак, бироқ бу иш учун миллиард сўмлаб пул ва жуда кўп вақт керак. Мен таъкидлаётган масала эса реал, самарали ва сезиларли даражададир. Бу шу ердаги барча экологик муаммоларни ҳал этмаса ҳам, уни анча юмшатади. Орол бўйида яшаётган кишилар бундай ёрдам учун умр бўйи миннатдор бўладилар. Мен ана шулар ҳақида гапирмоқчи эдим.

Энди мен бутун фаолияти Орол муаммолари билан боғланиб кетган ташкилотларга, биринчи навбатда Иттифоқ ташкилотларига мурожаат қилишни ва марказий матбуот орқали уларнинг ёрдами билан Орол бўйларида умумхалқ ҳашарини ўтказиш ғоясини кенг ёйишни мўлжаллаб турибман. Республикамизнинг барча областлари биринчи бўлиб бу ғояни фаол қўллаб-қувватлайдилар, деб ўйлайман. Зеро, Ўзбекистон ССР Олий Совети сессиясида ушбу ғоя маъқулланди. Умумхалқ ҳашари йўли билан Қорақалпоғистонда айниқса болаларни даволаш учун профилактик марказ яратиш муҳимдир. Ушбу марказ учун ўрин бор ва бутун куч ғайратимни ана шу ишга сарфламоқчиман. Ахир, Автоном республикада бирорта пионерлар лагери йўқ-а!

Депутатлар группаси Орол бўйларида ишни жонлантириб юборди, албатта. Ҳар ойда Нукус шаҳрида депутатлар группасининг барча аъзолари республика ташкилотлари раҳбарлари билан бирга белгиланган кенг кўламли программа қандай бажарилаётганлигини таҳлил қилмоқдалар.

Қабул қилинган ҳукумат ҳужжатларини амалга оширишда ташкилот ва корхоналарга амалий ёрдам кўрсатиш, шунингдек, зарур бўлганида моддий-техника таъминоти ҳамда ускуна ва материаллар билан бутлаштириш масалаларини ҳал этишда кўмаклашиш группанинг бош вазифасидир.

Депутатлар группасининг ёрдами билан қорақалпоқ аҳолисини диспансер текширувидан ўтказиш амалда ниҳоясига етди. Коммунал хўжаликларнинг объектлари Ўзбекистон ССР Уй-жой-коммунал хўжалик министрлиги балансига ўтказилди. Қурилиш бўлинмаларида иш юритиш графиги тузиб чиқилди ва унинг қандай амалга оширилаётгани назорат қилиб борилмоқда. Қурилишларни лойиҳа-смета ҳужжатлари билан таъминлаш ҳамда моддий-техника таъминотидаги ишлар тўғриланиб боряпти. Туямўйин ва Тахиатошда сув олиш ва чиқариш иншоотлари қурилиши суръатлари ошди.

Депутатлар группаси ташаббуси билан Нукус шаҳрида аҳолини санитария-гигиена жиҳатдан тарбиялаш бўйича таянч пункт ташкил этилмоқда. Биз Орол денгизини тўлдириш, денгизнинг қуриб қолган жойларида экологик муҳофазани вужудга келтириш учун амалга оширилаётган тадбирларни мувофиқлаштириш ва республикалар манфаатлари билан боғлиқ бўлган бошқа масалаларни ҳал этиш мақсадида Туркманистон, Тожикистон ва Қозоғистон раҳбарлари билан учрашув ўтказишни мўлжалламоқдамиз.

Халқ депутатлари съезди муносабати билан вужудга келган қисқагина танаффусдан сўнг биз яқин кунлар ичида бошланган ишни давом эттиргани Орол бўйига жўнаб кетамиз.

— Партия ва ҳукумат қарорида Оролни қутқариб қолиш ва унинг ҳавзасини соғломлаштириш бўйича комплекс тадбирлар кўзда тутилган. Шуни айтиш мумкинки, яқин кунларда амалга ошириладиган ишлар ҳам, узоқ вақтга мўлжалланган мақсадлар ҳам бор. Қорақалпоғистонда яшаётган аҳоли хўжалик органларининг фаолияти натижаларини яқин вақт ичида ҳис этишлари учун уларнинг куч-ғайратлари биринчи навбатда нималарга қаратилиши керак?

— Мен сўзимнинг бошида тўпланиб қолган социал муаммоларни зудлик билан ҳал этиш ана шу региондаги энг муҳим масала эканлигини айтдим. Бу одамларнинг яхшиланиш сари ўзгариш бўлаётганини ҳис этишларига имкон беради. Шу билан бирга соф экологик пландаги бир қатор муаммоларни тезроқ ҳал этиш зарур. Мен бундай муаммолар сирасига ернинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш имконини берадиган дренаж тадбирлар кўламини амалга оширишни, сув ресурслари исрофгарчилигини тугатиш учун суғоришга ажратилган сувдан ҳисоб-китоб билан фойдаланишга ўтишни киритган бўлардим. Ердан фойдаланиш кўрсаткичларини яхшилаш, зовурлар орқали чиқариб юборилаётган сувлардан экологик мақсадларда тўла фойдаланишни ташкил этиш керак.

Ҳозир магистрал коллекторларни реконструкция қилиш лойиҳаларини ишлаб чиқишни тезлаштириш муҳимдир. Булар хўжаликларда янги ички дренажлар ва суғориш тармоқларини реконструкция қилиш ва қуриш, республикадаги барча суғориладиган майдонларда сувдан фойдаланишни ва мелиоратив режимни нормаллаштириш учун асос яратади.

Аҳолини хўжалик-ичимлик сув билан таъминлаш биринчи навбатда ҳал этилиши лозим бўлган энг муҳим муаммодир. Уни суғориш тармоқларидан алоҳида тарзда бажариш керак. Автоном республиканинг сув босаётган шаҳар ва посёлкалари территорияларида дренажлар ўтказиш ўткир масала бўлиб турибди.

Яқин келажакда сув хўжалиги ва мелиорация муаммоларини комплекс ҳал этишни бир неча йўналишларга бўлиш мумкин.

Биринчидан: Қорақалпоғистон аҳолисига сифатли ичимлик суви бериш учун қишлоқларда водопровод қурилишини шу йилдан бошлаб юбориш зарур. Бу йил ғоятда ноёб Туямўйин — Нукус ва Тахиатош — Қўнғирот водопроводининг биринчи навбатлари ишга туширилади ҳамда Нукус, Тахиатош, Хўжайли шаҳарлари ичимлик суви оладилар. Олис қишлоқларда икки йил ичида сувни чучуклаштириб берадиган 220 та автоном ускуналар ўрнатилади. Шаҳар ва посёлкаларда канализация программаси, дренажлар қуриш тезкорлик билан амалга оширилмоқда. Фақат ўн иккинчи ва ўн учинчи беш йилликларда биринчи навбатда бажарилиши лозим бўлган ишларга ажратилган капитал маблағнинг ўзи 650 миллион сўмни ташкил этади. Бу жуда ҳам кенг кўламли ва мураккаб вазифадир, шунинг учун ҳам бу иш депутатлар группасининг алоҳида назоратида турибди.

Иккинчидан: магистрал коллекторларни реконструкция қилиш ва янгиларини қуриш (умумий қиймати 300 миллион сўмлик) ўн иккинчи-ўн учинчи беш йилликларда ниҳоясига етказилиши керак.

Учинчидан: суғориладиган ерларни комплекс реконструкция қилиш, 430—450 минг гектар майдонда дренаж- коллектор тармоқларини қуриш ва қайта қуриш, ўн иккинчи — ўн учинчи беш йилликлар учун 100 минг гектарга яқин майдондаги мелиоратив аҳволи ёмонлашган ерларни ажратиш кўзда тутилмоқда. Ўн иккинчи ва ўн учинчи беш йилликларда биринчи навбатдаги ишлар учун белгиланган тахминий капитал маблағлар 500 миллион сўмни ташкил этади.

Тўртинчидан: фақат ўн учинчи беш йилликда 220 миллион сўмлик ҳажмда магистрал ва хўжаликлараро каналлар реконструкция қилинади.

Булар биринчи навбатдаги мақсадлар эканлигини юқорида таъкидлаб ўтдим.

— Директив органларнинг қарорларидан фарқ қиладиган таклифлар ҳам тушяптими?

— Ҳукуматнинг Орол денгизи бўйича қабул қилган қарори кўпроқ альтернатив комплекс ёндашувларни ўзида мужассамлаштирган. Бундай ёндашувлар бир томондан бутун регионда социал ва иқтисодий ривожланишни зарур даражада таъминлаган ҳолда, иккинчи томондан Орол бўйида экологик йўқотишларни энг оз даражага олиб келиш имконини беради. Бу хилдаги альтернатив комплекс таклифлар ҳали йўқ. Аммо партия ва совет органларига ўнлаб турли таклифлар тушяпти. Муаллифларнинг фикрича бу таклифлар Орол муаммоларини ҳал қилишга қаратилган. Бу таклифларнинг бирортаси ҳам эътибордан четда қолмайди, уларнинг ҳаммаси Фанлар академияси, тармоқ марказлари, тегишли министрликлар ва идоралар иштирокида кўриб чиқилмоқда. Ҳозир Оролбўйи табиатини комплекс муҳофаза қилиш бўйича техник қарорлар СССР Госплани давлат комиссиясининг экспертизасидан ўтаётганини, унга мамлакатнинг энг обрўли олимлари жалб этилганлигини таъкидламоқчиман. Комиссия ишларнинг энг сўнгги сценарийсини холисона қабул қилади, деб ўйлайман.

— Соғлом фикр Орол атрофидаги вазиятни жиддийлаштириш мумкин эмаслигини кўрсатмоқда. Аммо шу билан бирга Орол ҳалок бўлган тақдирда бундан келиб чиқадиган оқибатларга тегишли баҳо бермаслик ҳам мумкин эмас. Бу ҳақда Сизнинг фикрингиз қандай?

— Орол денгизи сатҳи пасайиши натижасида вужудга келган вазиятга етарли баҳо берилмаганининг ўзиёқ бугунга келиб Орол бўйларида табиатга ва социал муҳитга жуда катта зарар етказилишига олиб келди. Бу зарар эҳтимол тутилганидан ҳам кўпайишининг олдини олиш учун ҳам қарорда белгиланганидек табиатни муҳофаза этишнинг комплекс тадбирлари амалга оширилмоқда.

Орол денгизи сатҳи пасайишидан келиб чиқадиган экологик оқибатларга тўсиқ қўйиш учун олдин қайд этганимдек, ишларни жадаллаштириш билан бирга Оролбўйи ва унинг атрофидаги регионда табиат мониторинги системасини диққат билан ташкил этиш ва кенг ривожлантириш лозим. Бундай мониторинг СССР Фанлар академияси, Табиатни муҳофаза этиш давлат комитети ва бошқа манфаатдор ташкилотлар куч-ғайрати билан амалга ошириладиган бўлса, бу ҳолда салбий оқибатлар олдини олиш мумкин бўлади.

— Сиз Оролбўйи санитария-эпидемиология ҳолатида вужудга келган нохуш манзарани чизиб кўрсатдингиз. Ҳақиқатан ҳам аҳвол ана шундай. Мутахассислар болалар ўлими, рак, юқумли ва бошқа касалликлар кўпайиб бораётганини қайд этмоқдалар. Сизнинг фикрингизча муаммони ҳал этиш учун биринчи навбатда қандай тадбирларни белгилаш керак?

— Яна шуни такрор айтаманки, аҳвол ниҳоятда мураккаб. Орол денгизи регионида болалар ўлимини камайтириш учун биринчи навбатда сув таъминоти, канализация, болалар касалхоналари ва амбулатория, поликлиника муассасалари қурилиши муаммоларини ҳал этиш зарур.

Соғлиқни сақлаш министрлиги аҳолини, шу жумладан аёллар ва болаларни ҳам ёппасига диспансеризациядан ўтказмоқда. Бунинг натижасида болалар касалланиш даражаси ва ўлими сабаблари аниқланади. Беморларни аниқлаш билан бир пайтда кундузги стационарларда, поликлиникаларда, касалхоналарда, региондаги санаторийларда, унинг ташқарисида эса — республика ва мамлакатдаги энг яхши клиникаларда уларни соғломлаштириш ва даволаш тадбирлари амалга оширилади. Ҳозирнинг ўзидаёқ Қорақалпоғистон ва Хоразм области болаларига Тошкент шаҳри, Сирдарё, Тошкент ва бошқа областлардаги физиотерапия шифохоналари, пионерлар лагерлари бериб қўйилди.

Муҳтож оилалардаги икки ёшгача бўлган болаларни озиқ-овқат маҳсулотлари билан бепул таъминлаш бўйича программа амалга оширилмоқда. Бу йил ана шу мақсадлар учун Қорақалпоғистон АССРга 480 минг сўм, Хоразм областига 390 минг сўм ажратилди.

Муҳтож оилалардаги ҳомиладор аёлларни озиқ-овқат маҳсулотлари билан имтиёзли таъминлаш, шунингдек камқонлик касалликлари билан оғриётган ҳомиладор аёлларни ва кичик ёшдаги болаларни антианемик дори-дармонлар ва витаминлар билан бепул таъминлашни жорий этиш тўғрисидаги масала ҳал этилмоқда.

Қорақалпоғистон онкологик касалликлар сезиларли даражада кўпайган зона ҳисобланади. Касалликларнинг, айниқса ошқозон касалликларининг юқори даражада эканлиги сабаблари овқатланиш билан, озиқ-овқат маҳсулотларида С витамини жуда кам эканлиги билан боғлиқдир. Кейинги вақтда ўтказилган витамин профилактикаси масалан, Мўйноқ районида касалланиш даражасини учдан бир ҳиссага камайтириш имконини берди. Санитария маданиятининг пастлиги, қишлоқ аҳлининг даволаш-профилактика муассасаларига кечикиб мурожаат қилишлари, профилактик текширишларнинг муддатлари ўтказиб юборилаётгани аҳоли ўртасида онкологик касалликлар кўпайиб кетишига олиб келмоқда.

Орол бўйида аҳолининг турли юқумли касалликлар билан касалланишини камайтириш, санитария ҳолатини яхшилаш ва экологик мувозанатни тиклаш учун комплекс тадбирлар белгиланмоқда. Бу тадбирларнинг баъзилари ҳақида мен юқорида гапириб ўтдим. Яна шуни ҳам қўшимча қиламанки, яроқсиз бўлиб қолган ва таъқиқланган заҳарли химикатларнинг мавжуд запаслари ва улар сақланган идишларни йўқ қилиб ташлаш, қишлоқ хўжалик экинлари парвариши даврида ўсимликлар селекциясини такомиллаштириш ва парваришнинг биоагрохимия усуллари ҳисобига ўта заҳарли ва ўта турғун заҳарли химикатлар ва минерал ўғитларни ишлатишдан бутунлай воз кечиш керак.

Болалар учун экологик соф бўлган қишлоқ хўжалик маҳсулотлари ва даво бўладиган озиқ-овқатлар етказиб бериш, аҳолини асосий озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминлашни яхшилаш, мактабгача болалар муассасалари ва мактабларда, шунингдек маиший хизмат корхоналарида типовой озуқа блоклари қурилишини тезлаштириш вазифалари қўйилмоқда.

— Энди Сизнинг зиммангизга республикада экологик муҳитни яхшилаш ишига раҳбарлик қилиш вазифаси топширилганлиги маълум. Тошкент, Бекобод, Навоий, Ангрен ва бошқа саноат марказларидаги, умуман бутун республикадаги аҳволни яхши деб бўлмайди. Шаҳарларда ҳавонинг турли газлар билан ифлосланиш даражаси нормадагидан ўнлаб баравар юқори. «Совет Ўзбекистони» ва «Правда Востока» газеталари танқидий мақолаларни, шунингдек экологик обзорларни мунтазам ёритиб боряпти. Бошқача айтганда биз ҳозирча конкрет тадбирлар қабул қилишдан кўра экологик вазиятнинг ёмонлашиб бораётганини ҳисобга олиб бормоқдамиз, холос. Бу борада олдинда қандай вазифалар турибди? Экологик аҳвол учун хўжалик раҳбарларининг масъулияти қандай ошириб борилмоқда?

— Аввало шу ўринда баъзи аниқликлари киритмоқчиман. Ўтказилган жуда кўп кузатишлар бўйича, республика шаҳарлари ва саноат марказларида атмосфера ҳавосининг ифлосланиш даражаси санитария нормаларидан ўнлаб баравар эмас, балки ўртача бир ярим-икки баравар юқори, 1983-1984 йиллардан бошлаб эса мунтазам пасайиб бормоқда. Фақат ҳавога авария ҳолатида ёки бирданига газ чиқиб юборилаётгани натижасидагина турли газлар билан ҳавонинг ифлосланиш даражаси 4-6 баравар юқори бўлаётгани кузатилмоқда. Аммо, Олмалиқда ана шу давр ичида ҳавода олтингугуртли ангдриднинг тўпланиши беш баробар, Навоий, Фарғона, Тошкент, Чирчиқ, Самарқанд, Ангрен ва бошқа шаҳарларда эса ҳавонинг ифлосланиш даражаси икки-уч баробар камайди.

Бу атроф-муҳитнинг аҳволи учун ташвишланишга асос йўқ, деган маънони билдирмайди. Республикада кейинги йилларда ишлаб чиқарувчи кучларнинг интенсив ривожланиб бораётгани экологик ҳолатда жиддий ўзгаришларни вужудга келтирди.

Ҳозир партия, совет, хўжалик органларининг экологияга ёндашуви ва услублари тубдан қайта кўриб чиқилмоқда. Депутатлар группаси ташаббуси билан мутахассисларнинг комплекс бригадалари Қорақалпоғистон АССР ва республика областларидаги экологик вазият аҳволи, бир қатор дарёлар ҳавзаларида табиатни муҳофаза этиш тадбирларининг бажаралишини текширмоқда. Региондаги экологик аҳволни барқарорлаштириш бўйича бошқа бир қатор конкрет тадбирлар ишлаб чиқилаётир ва амалга оширилмоқда.

Шу кунларда гидрометеорология хизмати кузатувининг 66 та стационар постлари яратилмоқда. Бу постлар саноат корхоналарининг атроф-муҳитга кўрсатаётган таъсирига ҳар куни тегишли баҳо бериб борадилар. Бундан ташқари кузатув постлари зонасидан четда қоладиган 81 та корхонанинг чиқиндилар санитария-эпидемиология хизмати бўлинмалари лабораториялари томонидан назорат қилиб борилади ва тегишли баҳоланади.

Биз табиатни муҳофаза этиш қонунчилигига риоя қилиш юзасидан талабларни янада қаттиқроқ қилиб қўйишимиз лозим. Ўтган йили республикадаги 34 та корхонага қарашли 70 та участка ва агрегатлар, бу йил эса 19 та объектлар иши тўхтатиб қўйилди. Аммо корхоналар иши юзасидан янада қаттиқ чоралар ва доимий санитария назорати ўрнатиш зарур. Республикада 205 та корхона санитария-муҳофаза зонасига эга эмас ва улар ана шундай зоналарни яратиш ҳақида ҳатто ўйлаб ҳам кўрмаётирлар. Ушбу ифлосланиш зоналарига одамлар истиқомат қилаётган жойларда сира ҳам йўл қўймаслик керак. Яқин кунлар ичида биз ана шу масалаларни кенг жамоатчилик иштирокида кўриб чиқамиз ва тез кунда республика активи йиғилиши кун тартибига киритамиз.

— Владимир Петрович, сизнингча, яқин даврни, айтайлик ўн йилни олдиндан эътиборга олиб Ўзбекистон ССРнинг табиий муҳитини муҳофаза этиш ва табиат ресурсларидан оқилона фойдаланиш концепциясини ишлаб чиқиш зарурати вужудга келмадимикан?

— Ҳа, тўғри, бундай концепция керак ва биз бу иш билан шуғулланяпмиз. Республика табиий муҳитни муҳофаза этиш ва табиат ресурсларидан оқилона фойдаланиш концепцияси Ўзбекистон ССР Табиатни муҳофаза этиш давлат комитети ҳозир ишлаб чиқаётган «Атроф-муҳитни муҳофаза этиш ва Ўзбекистон ССРнинг табиат ресурсларидан оқилона фойдаланишнинг ўн учинчи беш йилликка ва 2005 йилгача мўлжалланган давлат программаси»да тўлалигича ўз аксини топади. Бу программани ишлаб чиқиш келгуси йилда ниҳоясига етади.

-Охирги савол: суҳбатимиз бошида Фарғонадаги воқеаларни эслаб ўтдингиз, Фарғонага учганингизни айтдингиз. Содир бўлган воқеалар ҳаммани ҳам ҳаяжонга солмоқда, кишилар бу ишга аниқлик киритишни, бундай фожиа қандай содир бўлди, деган саволга аниқ жавоб берилишини кутмоқдалар?

— Ҳа, мен Фарғона водийсида бўлдим. Воқеаларни, унинг фожиали натижаларини ўз кўзим билан кўрдим. Аммо, мени тўғри тушунинг, ҳозир шахсий ҳис-туйғуларга берилмоқчи, шошиб-пишиб хулосалар чиқармоқчи эмасман. Ҳамма нарсани тарозига солиб, пухта кўриб чиқиш зарур. Ҳа, даҳшатли фожиа содир бўлди. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бу фожианинг келиб чиқиш сабаблари тўғрисида аниқ ва асосли жавоб бериши керак. Жуда ҳам синчковлик билан тергов олиб боriляпти. Маъмурий органлар воқеаларнинг бошиданоқ шу иш билан шуғулланмоқдалар. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг яқинда бўлиб ўтган пленумида эса Фарғона областидаги фожиали воқеалар билан боғлиқ аҳволни текшириш учун Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг раиси М. И. Иброҳимов раислигида комиссия тузилди. Комиссия составига СССР халқ депутатлари, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети аъзолари, республика зиёлилари ва жамоат ташкилотларининг вакиллари киритилди. Комиссияга содир бўлган воқеалар сабабларини синчиклаб текшириш, областнинг партия, совет ва маъмурий органлари ҳаракатини холисона таҳлил этиш топширилди. Ҳозирча, такрор айтаманки, текширилмаган даъво ва зарарли баҳо беришлардан тийилиш керак. Комиссия ва расмий органлар хулосаларини кутамиз.

КООПЕРАТИВЛАР СЪЕЗДИ

Социалистик бозорни шакллантиришда, аҳолининг юқори сифатли товарлар ва хизматларга бўлган талаб-эҳтиёжларини қондириш борасидаги муҳим масалаларни ҳал этишда кооперация тобора катта роль ўйнамоқда. Кооперация омманинг ижодий ташаббускорлигини уйғотди ва мавжуд муаммоларга қарамай, тобора кучга тўлиб бормоқда. Ишлаб чиқариш ва хизмат соҳаларидаги кооперативлар биринчи Бутуниттифоқ съездининг делегатлари социалистик халқ хўжалигида кооперациянинг ўрни, уни ривожлантириш истиқболлари масалаларини муҳокама қилмоқдалар. Съезд 30 июнь куни Москвада ўз ишини бошлади.

Президиумда КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари А. П. Бирюкова, КПСС Марказий Комитетининг, СССР Министрлар Советининг масъул ходимлари, бир қанча министрликлар ва идораларнинг вакиллари бор эдилар.

А. П. Бирюкова ишлаб чиқариш ва хизмат соҳаларидаги кооперативларнинг биринчи Бутуниттифоқ съездига СССР Министрлар Советининг табрикномасини ўқиб эшиттирди.

СССР Центросоюзи «Москва кооператив институти» матлубот кооперацияси ўқув илмий комплексининг ректори **А. Д. Коробкин** доклад қилди. У КПСС XXVII съездининг, XIX Бутуниттифоқ партия конференциясининг қарорлари мамлакатда кооперацияни ривожлантиришга қудратли омил бағишлаганлигини қайд этиб ўтди.

Мамлакатнинг турли регионларидан келган делегатлар музокараларда сўзга чиқиб, кооперация учун энг ўткир бўлган масалаларни кўтардилар, кооператив ҳаракати ишини такомиллаштиришга доир таклифларни киритдилар.

Съезд ўз ишини давом эттирмоқда.

(ТАСС).

СССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ БИРИНЧИ СЕССИЯСИДА

(Давоми. Боши биринчи бетда).

Халқ хўжалигининг ва катта бозорнинг химия-ўрмон комплекси асосий маҳсулотларига эҳтиёжи қондирилиши керак. Келгуси беш йилликда химия толаси, бўёқлар, шина, мебель, дори-дармонлар, конструкция пластмассалари, кўп миқдордаги нефть маҳсулотлари тақчиллигига барҳам беришни мўлжаллаб турибмиз. Бунга, аввало, янги технологик жараёнларни жорий этиш негизида эришилади.

Депутатларнинг нутқларида тилга олинган етилган муаммолар хусусида бир-икки оғиз гапирмоқчиман. Биз шу йилнинг учинчи кварталида кир ювиш воситалари муаммоси ҳал бўлади, деб мўлжалламоқдамиз, деди нотиқ, шундан кейин эса бундай вазиятнинг қайтарилишига йўл қўймаслик ниятидамиз. Ҳисоб-китобларимизга қараганда, бир марта қўлланиладиган шприцларга бўлган эҳтиёжни тўла қондириш учун икки йил зарур бўлади. Бу йил эса соғлиқни сақлаш муассасаларига камида 500 миллион дона ана шундай шприц етказиб берамиз.

Биз социал тараққиётга оид барча давлат программаларининг бажарилишига эришишимиз шарт, деб уқтирди номзод, аммо ёғоч-тахта тайёрловчилар яшаётган посёлкаларга алоҳида эътибор берилади, ҳозир бу посёлкалар ночор аҳволдадир.

В. К. Гусев энг муҳим халқ хўжалик комплекси муаммолари хусусида ўз позициясини баён этганидан кейин депутатларнинг саволларига жавоб қайтарди.

Мен уч йилдан буён СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари лавозимида ишламоқдаман, деди В. К. Гусев. У ана шу фаолият якунлари ҳақида гапириб, комплекс техникавий-иқтисодий планларни ва мамлакат халқ хўжалигини химиялаштириш программасини бажараётганлигини, меҳнат унумдорлигининг ўсиш суръатлари юқорилигини, кўпгина корхоналарни тубдан модернизациялаш бошланганлигини таъкидлади. Аммо, танг қоладиган ери шундаки, маҳсулотнинг кўпгина турлари ҳозир ҳам тақчил бўлиб турибди. Шунинг учун ҳам, деб уқтирди номзод, мен ўз ишимдан, химия-ўрмон комплексининг фаолияти натижаларидан қониқаётганим йўқ.

Нотиқ мамлакатнинг бир қанча саноат районларида экология вазиятини яхшилаш тадбирлари тўғрисида сўзлаб берди.

Номзод Ўрмон саноати министрлиги ва Ўрмон давлат комитетини бирлаштириш мақсадга мувофиқлиги тўғрисидаги фикрни рад этди, у ўз мулоҳазасини асослаб қуйидагиларни айтди: ёғоч-тахта тайёрлашда 22 идора қатнашмоқда, текшириб, йўналтириб турадиган орган зарур, бу орган ўрмонларнинг ваҳшийларча кесиб юборилиши пайини қирқиши керак. «Жамиятнинг маънавий ризқ-рўзи» бўлган қоғоз ишлаб чиқаришни кескин кўпайтириш лозимлиги ҳақида гапириб, нотиқ вақтли матбуот ва китоб нашр этиш учун, мавжуд қувватларни реконструкция қилиш эвазига қоғоз ишлаб чиқаришни икки баравар кўпайтириш программасини баён этди.

В. К. Гусев Ўрмон саноати министрлиги системасидаги хўжасизлик фактлари хусусида кескин танқидга қўшилди, меҳнат дуруст ташкил этилмаганлиги, транспорт борасидаги муаммолар сабабли ана шундай хўжасизлик содир бўлди, деб изоҳ берди.

Раислик қилувчи **А. И. Лукьянов** муҳокамада иштирок этган комиссиялар аъзоларининг салкам ярми В. К. Гусев номзодини қўллаб-қувватлашганини маълум қилди. Комиссияларда фикр-мулоҳазалар бор. Буларни СССР Олий Советига маълум қилиб қўйиш зарур.

Ўз фамилиясини айтмаган депутат тақдим этилган номзод хусусида комиссияларда жиддий гаплар бўлганини айтди. У В. К. Гусев бошчилик қилаётган комплекс сўнгги вақтда мамлакат аҳолисини халқ истеъмоли товарлари билан таъминлаш юзасидан қониқарсиз ишлаётганлигини кўрсатиб ўтди. Атроф-муҳит ифлосланаётгани айниқса таҳликага солмоқда. Биз ушбу номзодни синчиклаб ўрганиб чиқдик, деб сўзини давом эттирди нотиқ, ўртоқ Гусев билимдон раҳбардир, у химия-ўрмон комплекси соҳасини яхши билади. Депутатнинг фикрича, тармоқда содир бўлган аҳвол учун шу комплекснинг аввалги раҳбарлари айбдордир. Нотиқ В. К. Гусев номзодини тасдиқлашни таклиф этди.

Депутат **В. С. Шевченко** даъвогарга мурожаат қилар экан, халқ депутатлари эндиликда у ёки бу тармоқнинг вакилларигина эмас, деб таъкидлади. Депутатлар — давлат арбобларидир ва улар мамлакатга товарлар кераклигини тушуниб туришибди. Ушбу комплексдаги корхоналарни ёпиш йўлидан бориб бўлмайди. Аммо одамларнинг сиҳат-саломатлиги ва ҳаёти билан ҳам ўйнашиб бўлмайди. Шу муносабат билан депутат В. К. Гусевга мурожаат қилиб, шижоатлироқ бўлинг, қўл остингиздаги ташкилотлар ишига талабчанликни оширинг, деб даъват этди. Украинадаги қайта ишловчи комплекслардан мисоллар келтириб, нотиқ қабул қилинган қарорлар тўла-тўкис бажарилмаётганлигини исботлаб берди.

Депутат **Ю. К. Шарипов** Бошқирдистондаги экология вазиятининг аҳволи ташвишга солаётганлигини айтди. Автоном республикадаги чоғроқ территорияларда химия саноатининг йирик корхоналари ғуж жойлашган. Аммо шунга қарамай, янгиларини қуришга мойиллик бор. Нотиқ йирик корхоналар қурилади-ю, аммо одамларнинг социал жиҳатдан таъминланишига дуруст эътибор берилмайди, деб мажлис аҳли эътиборини шу масалага қаратди. Табиий ресурслар тасарруф этилаверади, атроф-муҳит ифлос қилинаверади, социал масалалар эса ҳал қилинмаяпти. Атроф-муҳитни муҳофаза этиш тадбирлари ҳам бажарилмаяпти.

Депутат **В. Д. Юдин** В. К. Гусев номзоди учун овоз бера олмаслигини айтди, унинг фикрича, химия ва химия-ўрмон комплексининг раҳбари мураккаб муаммоларни ҳал этишга мўлжалланган аниқ-равшан ва амалий иш программасини тақдим этгани йўқ. Номзоднинг нутқида, депутатнинг фикрича, зиддиятлар бор. Бир жиҳатдан В. К. Гусев ўрмон кесишни камайтириш зарурлиги ҳақида гапирса, иккинчи жиҳатдан, планларнинг бажарилишини яъни ўрмон кўпроқ кесилаётганини бюронинг ютуғи деб ҳисобламоқда. Нотиқ депутатлар диққат-эътиборини комплексга кирадиган кўпчилик министрликларнинг фаолиятига комиссиялар ва комитетларда ижобий баҳо берилмаганига қаратди.

Депутат **М. Г. Раҳимов** экология муаммолари ҳақида гапирар экан, мамлакатга химия керак, тармоқда корхоналар қуришни давом эттириш лозим, деб таъкидлади. Аммо айни вақтда шуни ҳисобга олиш керакки, мамлакатдаги барча регионларга экология жиҳатдан тоза корхоналаргина зарур. Социал-маданий-маиший шароитлар ҳақида ҳам кўпроқ ғамхўрлик қилиш керак.

Нотиқ В. К. Гусев номзодини маъқуллади.

Иқтисодий ислоҳот масалалари комитетининг раиси бўлган депутат **В. М. Вологжин** шу комитет В. К. Гусев номзодини муҳокама қилишда қатнашганлигини айтди. Талабчанлик билан, принципиал гаплашиб олинди. Номзоднинг экология муаммоларини ҳал этишга қаратилган ишларини қўллаб-қувватлаш зарур, деб топилди.

Озарбайжон ССР химия комплексини ривожлантиришдаги қусурлар туфайли кўпгина муаммолар пайдо бўлган регионлардан биридир, деди депутат **А. Х. Везиров.** Нотиқ номзодни қувватлаб, айни вақтда унга, Олий Совет комитетлари ва комиссияларига мурожаат қилиб, химия комплексини ривожлантириш билан боғлиқ бўлган инвестиция сиёсатида бир қанча масалалар ҳисобга олинишини илтимос қилди. У капитал маблағлар ва илмий куч-ғайратни қувватларни тўла ўзлаштиришни таъминлашга йўналтириш зарурлигига эътиборни қаратди. Атроф-муҳитга ва одамларнинг сиҳат-саломатлигига зарар қилмайдиган корхоналар қуриш керак, деган истак билдирилди.

Депутат **В. И. Огарок** даъвогар номзодини кўриб чиқаётганда унинг имкониятларини тўлиқ ҳисобга олиш керак, деди.

Нотиқ Ўзбекистондаги химия-ўрмон комплексининг аҳволи ҳақида ўз мулоҳазаларини айтди. Чунончи, у республиканинг миллий даромаддаги ва ялпи ижтимоий маҳсулотдаги салмоғи 3 процентни ташкил этса, шу тармоқ корхоналарининг салмоғи 10-12 процентга етганлигини айтди. Бу экологияя вазиятига таъсир этмоқда, албатта.

Н. И. Рижков сўз олади. В. К. Гусев номзоди муҳокама қилинаётганда қизғин баҳслар бўлди, деди у. Шундай қилиб, мутахассис ва мамлакатимиздаги мураккаб комплекслардан бирининг раҳбари сифатида унга турли муносабат билдирилди. СССР Олий Советида комиссияларида ҳам СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари лавозимига шу номзод муҳокама қилинаётганида шунга ўхшаш фикрлар айтилган эди.

СССР Министрлар Советининг Раиси таклиф этилган номзод ва бутун комплекс хусусида ўз фикр-мулоҳазаларини айтди.

В. К. Гусев номзодига келганда мен ўз фикримда қоламан. Шу номзодни қўллаб-қувватлашингизни илтимос қиламан.

Номзод овозга қўйилади. Кўпчилик овоз билан В. К. Гусев СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари этиб тайинланади.

Шундан кейин СССР Олий Совети палаталарининг қўшма мажлиси ёпиқ деб эълон қилинади.

30 июнь куни СССР Олий Советининг биринчи сессияси ўз ишини давом эттиради.

* * *

Куннинг иккинчи ярмида СССР Олий Совети комитетлари ва Иттифоқ Совети ҳамда Миллатлар Совети комиссияларининг мажлислари бўлди. Уларнинг планлари ва бундан буёнги ишини ташкил этишга оид масалалар муҳокама қилинмоқда.

(ТАСС).

Хўжаликни янгича юритиш сабоқлари

Намангандаги 3/4 пахта тозалаш заводи коллективи ўтган йили шартнома планларини юз фоиз адо этди. Меҳнат унумдорлиги планда кўзда тутилганидан 31,3 процент юқори бўлди. Шу туфайли 2 миллион 500 минг ўрнига 3 миллион 165 минг сўм фойда олинди.

Бу рақамлар яхши. Лекин биз заводнинг бошқа кўрсаткичлари тўғрисида тўхталмоқчимиз. Корхона 1988 йилнинг январидан бери маҳсулотларнинг давлат қабули шароитида ишламоқда. Демак, бу ерда тайёрланаётган маҳсулотларнинг сифатига талаб ортиши, бу муҳим кўрсаткич яхшиланиб бориши керак.

Бироқ фактлар бошқа нарсани кўрсатмоқда.

ТАКРОРЛАШ

ёки маҳсулот сифатини оширишда давлат қабулининг таъсири очиқ-ошкора сезилмаётгани ҳақида

Масалан, маҳсулотлар сифати пастлиги ҳақида 1986 йилда 21,2 минг, 1987 йилда 800 сўмни ҳўплаб кетадиган эътирозномалар олинди. 1988 йилда эса бу рақам 34 минг сўмга бориб етди. Ўз-ўзидан савол туғилади: маҳсулотларнинг давлат қабули корхонага қандай наф келтирди? Ахир, давлат қабули мутахассислари рекламация олинган маҳсулотларга ўзларининг муҳрларини босишган эди-ку? Сифати паст деб топилган маҳсулот учун корхона ҳисобидан жарима тўлангани ҳаммага маълум. Лекин ҳеч ким шахсан моддий жавобгар бўлмагани ажабланарли.

Хўш, корхона маҳсулотининг қайси жиҳатларига эътибор билдирилмоқда? Давлат қабули фаолият кўрсатган ўтган йилда 13 та рекламация олинди. Унинг 11 тасида пахта тойлари ичидан ҳар хил бегона жисмлар чиққани — 4-5 сантиметрли турли ип узуғи, қоп ёки турли газламадан узилиб тушган қийқим, қизларнинг 15 сантиметрли лентаси, пайвандлашда ишлатиладиган 5 сантиметрли электрод-сим парчаси аралашгани таъкидланиб, мой томчиси тушган 2—3 граммли тола далил сифатида заводга юборилган. Эътирозларнинг 2 тасида эса толанинг ранги биринчи сорт талабига мос келмаслиги кўрсатилган.

Шу камчиликларни олдиндан аниқлаш, бунга йўл қўймаслик мумкинмиди? Завод раҳбарлари, давлат қабули вакили бунинг иложи йўқ, дея жавоб қилишди. Чунки толани қайта ишлаш мумкин эмас. Акс ҳолда сифат бундан ҳам ёмонлашиб, харажатлар икки ҳисса ортиб кетишини зўр бериб уқтиришди.

Ишчилар, мутахассислар билан суҳбатлашдиқ. Уларнинг мулоҳазалари қуйидагича:

С. Абдуазизов, бригадир: — Илгари қандай ишлаган бўлсак, давлат қабули шароитида ҳам ўшандай меҳнат қиляпмиз. Фақат қайта қуриш туфайли интизом мустаҳкамланди. Ишимизда унум юқори бўлаётган экан, бу давлат қабулининг жорий этилишидан эмас, балки ишчиларнинг ўз вазифаларига масъулият билан ёндашаётганлари самарасидир.

Х. Холмирзаев, давлат қабули раҳбари: — Маҳсулотларнинг давлат қабули жорий этилганидан кейин рекламациянинг кўпайиб кетганлиги биз учун жуда ноқулай. Жўнатаётган маҳсулотларимизнинг ташқи кўриниши сезиларли даражада яхшиланди. Жумладан, тойларни ўрашда уларнинг бирорта ҳам очиқ жойи қолмаслигига эришдик. Хуллас, технология ва ГОСТ талабларининг тўла бажарилишига муваффақ бўляпмиз. Сифатга оид эътирозларнинг барчасини бартараф қиляпмиз.

А. Бойхонбоев, завод техник назорат бўлими бошлиғи: — Давлат қабулининг 12 нафар олий маълумотли ходими ҳар бир ишлаб чиқариш бригадасига, лабораторияга бириктириб қўйилган. Улар техник назорат ва лабораториядаги ишлар қандай бажарилаётганини кузатиб боришади. Пахта тозалаш заводларининг технология жараёни бўйича бир марта ишланган толани қайта ишлаш мумкин эмас. Тола қандай техник кўрсаткичлар бўйича тайёрланган бўлса, шу кўрсаткичга кўра тегишли сортга жўнатилиши мумкин.

Масалан, толанинг ифлослиги ва пишиқлиги аниқланади. Толанинг ифлослиги 2,1 процентдан 4 процентгача бўлса, у биринчи сортга жўнатилади. Агар ифлослиги 4 процентдан юқори бўлса, ўз-ўзидан иккинчи сортга ўтиб кетади. Ҳар бир сортнинг алоҳида шартлари мавжуд.

Техник назорат бўлими ҳамма кўрсаткичлар бўйича ҳар бир сорт маҳсулот ГОСТ талаби даражасига келганидан сўнг маҳсулотга тегишли ҳужжатлар (сертификат) расмийлаштириб, давлат қабули бошлиғига тасдиқлаш учун тақдим этади. Ҳамма физик-механик кўрсаткичлар лабораториядаги давлат қабули вакиллари билан бирга тўлдирилган журналга солиштириб кўрилади. Агар фарқ бўлмаса тасдиқланади. Лекин тасдиқлаб жўнатилган шу маҳсулотга рекламация келса, давлат қабули вакиллари ҳеч қандай моддий жавобгарлик сезишмайди. Жарима завод кассасидан тўланади. Асосий оғирлик завод зиммасига тушади.

М. Ҳожиев, завод директори: — Корхонамиз ишлаб чиқаришни механизациялаш бўйича республикада олдинги ўринларда туради. 83 процент иш техника зиммасига юкланган. Шунинг эвазига ҳар ишловчи ҳисобига ўтган йили 123 минг ўрнига 161 минг сўмлик маҳсулот тайёрланди. Шунга яраша ишчиларнинг маоши ойига 184 ўрнига 210 сўмданга тўғри келди.

Бироқ пахта тозалаш корхоналарида муаммолар кўп. Масалан, пахта тозалаб, қуритилгандан кейин толанинг намлиги 5 процентдан пасайиб кетади. Уни тойлаш жараёнида намлик 5,5 — 8 процентга етказилиши керак. Аммо тойлагич агрегатдаги намлагич ускуна ҳеч қачон нормал ишламайди. Той намлиги ҳадеганда мўлжалга келавермайди. Натижада той симлари тез-тез узилиб кетади. Пахта ғарамлари ўртасидан туйнук очадиган агрегатларнинг иш самараси ҳам ниҳоятда паст. Пахта қабул қилишда унинг сорти ва сифатини тез аниқлайдиган аппарат шу чоққача йўқ. Бу эса пахта топширувчиларнинг кўп вақтини олмоқда.

Яна бир мулоҳаза: Давлат қабули мутахассислари асосан техник назорат бўлими ходимлари фаолиятини такрорлашмоқда, холос. Очиғи, бизда ишлаб чиқариш яхши ташкил этилган. Давлат қабули вакилларидан изга тушган, бир маромда ишлаб турган корхонани такрор назорат қилишни эмас, балки бизга қийинчилик туғдираётган сифат масаласида, рекламацияларни камайтириш билан боғлиқ муаммоларни ҳал этишда конкрет амалий ҳисса қўшишларини жуда истардик. Шундагина давлат қабули корхонага зарур манфаат келтириши мумкин.

МУХБИР ШАРҲИ: Аслида ҳар бир корхона сифатли маҳсулот ишлаб чиқаришга даъват этилган. Айниқса, ҳукуматимизнинг маҳсулот сифатини яхшилаш ва харидор манфаатларини ҳимоя қилишга оид Қонуни лойиҳаси буни долзарб масала қилиб қўйди. Шу жиҳатдан қараганда, давлат қабули мутахассисларининг корхоналарда маҳсулот сифатини оширишга қўшадиган конкрет ҳиссасини пахта тозалаш саноатимиз мисолида аниқлаштириш керак.

Завод директори ўртоқ М. Ҳожиев айтганидек, давлат қабул мутахассислари техник назорат бўлими ходимлари ишини такрорлаши нормал ҳолми! Бизнингча, нормал ҳол эмас. Негаки 12 нафар давлат қабули мутахассисига завод ҳисобидан план бажарилишига қараб йилига ҳар бир ходим маошининг 30 проценти миқдорида мукофот ҳам берилаётган экан, бу давлат қабули ходимидан корхона кўп нарса кутишга ҳаққи борлигини кўрсатади. Ваҳолонки, бу корхонада ҳозир маҳсулот сифатини оширишда давлат қабулининг таъсири рўй-рост сезилаётгани йўқ.

Эҳтимол, бу ҳақда область стандарт ва ўлчов техникаси давлат назорати инспекцияси бошлиғи Ш. Обиддинов, область ва республика «Хлопкопром» ишлаб чиқариш бирлашмалари мутасаддилари (Ф. Қурбонов, Н. Жўраев) жўяли таклифлар айтишар.

Ш. ХОЛМИРЗАЕВ.

ЗАМОНДОШИМИЗ

ИШТИЁҚ

Айни кунларда Андижон область Бўз районидаги «Партия XX съезди» совхози далаларида бўлган кишининг кўзи қувнайди. Ғўзалар баравж ривожланмоқда. Миришкорлар вақтида суғориб, вақтида культивация ўтказганлари, барча агротехника тадбирларни сифатли амалга оширганлари яққол кўриниб турибди.

Бу йилги шароитда совхоз пахтакорлари ҳақиқий маънода жасорат кўрсатишмоқда. Айниқса хўжаликнинг биринчи бўлимида ишлар намунали олиб бориляпти. Бунда бўлим бошқарувчиси, коммунист Мухтасархон Зокированинг ҳиссаси катта. Уни кўпчилик тадбиркор ва меҳнатсевар раҳбар сифатида ҳурмат қилади. Ўз ишига ҳалол, виждонан ёндашиш унга обрў келтирди. М. Зокирова етакчилигидаги бўлим ишчилари бу йил 689 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 30 центнердан чўл дурдонаси етиштириш иштиёқида сидқидилдан ишламоқдалар. Ғўзаларнинг айни кунлардаги ривожи бу марра албатта эгалланишидан далолат бериб турибди. Ҳозир бўлим далаларида ғўзалар қийғос гулга кирди.

Сиз илғор бўлим бошқарувчиси, Халқлар дўстлиги ордени нишондори, қишлоқ Советининг депутати Мухтасархон Зокировани кўриб турибсиз.

Т. ҲАМРОҚУЛОВ суратлари.

• Ўзбекистон ССР Давлат хавфсизлиги комитетининг матбуот группасида

ЯХШИ НОМНИНГ ТИКЛАНИШИ

Республиканинг кўпгина аҳолиси Ўзбекистон ССР Давлат хавфсизлиги комитетига бир неча марта мурожаат этиб, ўттизинчи-қирқинчи йиллар ва эллигинчи йилларнинг бошларидаги даврда қонунга хилоф равишдаги репрессиялар қурбонларининг яхши номини тиклаш учун Ўзбекистонда нималар қилинаётганлиги, бу ишда Ўзбекистон ССР Давлат хавфсизлиги комитети органларининг роли қандайлиги тўғрисида сўзлаб беришни илтимос қилди.

Давлат хавфсизлиги комитетининг матбуот группаси ушбу масалада муайян ахборотга эга. Маълумки, Сталин — Берия ёвузликларининг қурбонларини оқлашга доир ишлар биринчи марта эллигинчи йилларнинг ўрталарида, НКВД органлари устидан назоратни қўлга олган ва аслида бу органларни тоталитар диктатурага қарши ҳар қандай чиқишларни шафқатсиз бостириш қуролига айлантириб қўйган сиёсий ғаламислар ва муттаҳамларнинг халққа қарши жиноий кирдикорлари фош этилгандан кейин авж олдирилиб юборилган эди. Ўша даврнинг ўзидаёқ оғир қисматга учраган минглаб ҳалол коммунистлар ва партиясизлар, эркаклар ва аёллар, ўнлаб миллатларнинг вакиллари оқланганди. Аммо ўша вақтда бу иш батамом тугалланмаган эди.

СССР Олий Совети Президиуми 1989 йилнинг 16 январида суддан ташқари органларнинг қарорларини бекор этиш тўғрисида фармон қабул қилганлиги социалистик ҳуқуқий давлатни барпо этиш йўлида қўйилган навбатдаги қадам бўлди. Адолат тўла-тўкис ва ҳеч сўзсиз тикланиши керак, бу ишнинг муҳимлиги ва сиёсий аҳамиятини, уни жуда қисқа муддатлар ичида ниҳоясига етказиш зарурлигини КПСС Марказий Комитети аниқ-равшан белгилаб қўйган.

Ўзбекистон Давлат хавфсизлиги комитети бу ишда ҳуқуқни муҳофаза қилувчи бошқа органлар — прокуратура, ҳарбий юстиция, суд органлари билан тегишли баҳамжиҳат ҳаракатни йўлга қўйди. Ўтган йилнинг сентябрь ойида тузилган махсус ишчи группасига малакали юристлар, Ўзбекистон ССР Давлат хавфсизлиги комитетининг тергов ходимлари аъзо бўлишди. СССР Олий Совети Президиуми 1989 йил 16 январда фармон қабул қилганлиги муносабати билан группа составиа анча кенгайтирилди, бу эса жиноий ишларни қайта кўриб чиқиш суръатларини кучайтириш имконини беради. Бу вазифа жуда қийин, чунки, кўп минглаб ишларни танлаб олиб, қайта кўриб чиқиш лозим бўлади. Бироқ ишлар қанчалик кўп бўлмасин, бу бизни тўхтата олмайди. Ўтган ярим йилнинг ўзидагина ўзбошимчалик ва бедодлик қурбонларидан уч мингдан зиёд киши оқланди, булар орасида деҳқонлар, ишчилар, хизматчилар билан бир қаторда гўё Акмал Икромов ва Файзулла Хўжаев раҳбарлик қилган «ўнг троцкийчилар блоки» деб аталмиш блокка мансуб деб айбланган Ўзбекистоннинг собиқ таниқли партия, совет, комсомол ходимлари, ижодкор зиёлиларининг намояндалари бор. Ўрта Осиё ҳарбий округининг 1937—1938 йилларда машъум «ҳарбий фитна»га мансуб ҳукм қилинган кўпгина собиқ ҳарбий бошлиқлари оқланди. Ана шу «фитна»нинг филиали гўё Ўзбекистонда бўлиб, у юқорида айтиб ўтилган «ўнг троцкийчилар блоки» билан боғланган эмиш.

«Ҳарбий фитна филиали» иши бўйича репрессия қилинганлар ва эндиликда оқланганлар орасида Ўрта Осиё ҳарбий округининг қўмондони Великанов, ҳарбий кенгаш аъзоси Бауэр, қўшинлар қўмондонининг ёрдамчиси Мелькумов, округ разведка бўлимининг бошлиғи Васильев, 19-тоғ қутқариш дивизиясининг командири Шаропов, шу дивизиянинг ҳарбий комиссари Нариманов ва бошқа кўпгина кишилар бор. Бир неча минг собиқ ишчи, деҳқон, муассасалар хизматчиларининг соф номлари ҳам тикланди, улар турмуш қийинчиликларига, меҳнат шароитига, «халқлар отаси» шахсига тааллуқли айрим гаплар ёки ҳатто эшитган латифасини шунчаки такрорлаганлик учун айбланганлар.

Мана, масалан, 1937 йилда Тошкентдаги 3-мактаб директори ВКП(б) аъзоси И. М. Ефремов ва шу мактаб ўқитувчиси П. Н. Черскийнинг «Советларга қарши контрреволюцион ва террорчилик фаолиятида айблаш юзасидан иш»ни олиб кўрайлик. П. Н. Черский ҳамкасбларининг тор доирасида «доҳий»нинг яқин атрофидаги кишилардан бирига нисбатан «контрреволюцион террорчилик мазмунидаги» латифани айтган. Ефремов эса буни эшитиб, мактаб директори сифатида Черскийни фош этиш юзасидан бир қанча тегишли чораларни кўрмаганлик учун ҳукм қилинган.

Жиноий ишларни қайта кўриб чиқиш чоғида ўша вақтда Ўзбекистон тарихида сезиларли из қолдирган бир қанча кишиларнинг ҳақиқий тақдири аниқланди. Улар орасида Туркчека коллегиясининг, РКП(б) ўлка комитетининг, Туркистон республикаси ҳукуматининг собиқ аъзоси Юсуп Алиев, 1919 йилдан партия аъзоси, босмачиликка қарши курашнинг фаол қатнашчиси, Ўзбекистон Марказий Ижроия Комитетининг аъзоси Ф. Т. Строганов, 1918 йилдан партия аъзоси, республикада совет савдоси системасининг ташкилотчиларидан бири Хўжатурсун Шодиев ва бошқалар бор.

Шуни қайд этиб ўтиш керакки, у ёки бу конкрет шахсни оқлаш тўғрисидаги масалани ҳал этиш билан бир вақтда, унинг қариндош-уруғларини қидириб топиш билан боғлиқ чора-тадбирлар комплекси амалга оширилади, агар маҳкум партия аъзоси бўлган ҳолларда эса тегишли партия органларига уни партиявий жиҳатдан оқлаш тўғрисидаги масалани кўриб чиқиш учун ҳам ҳужжатлар юборилади. Бошқа бир қийинчилик яна шундаки, кўпгина ҳолларда, афсуски, репрессиялар натижасида ҳалок бўлган кишилар дафн этилган жойларни аниқлашга муваффақ бўлинмаяпти, чунки, ўзбошимчалик қурбонларини дафн этиш тўғрисида умуман ҳеч қандай ҳужжатлар тўлдирилмаган.

Кейинги вақтларда репрессия қилинганларни оқлаш, уларнинг тақдирини аниқлаш, моддий компенсация олиш масалалари хусусида давлат хавфсизлиги органларига гражданлардан тушаётган ёзма аризалар ва оғзаки мурожаатлар миқдори сезиларли равишда кўпайди. 1989 йилнинг ўзидагина Ўзбекистон ССР Давлат хавфсизлиги комитетига 300 тадан кўпроқ шундай мурожаатномалар келди, уларнинг оқими эса сусаймаяпти. Ана шу мурожаатномаларда кўтарилаётган масалалар биринчи навбатда кўриб чиқилмоқда. Террор қурбонларини қамоққа олиш, ҳукм қилиш ҳамда уларнинг кейинги тақдири билан боғлиқ барча тафсилотлар гражданларнинг қонуний ҳуқуқлари ва манфаатларини сўзсиз таъминлаш, амалдаги ҳуқуқ актларига ва ҳукуматнинг қарорларига мувофиқ улар кўрган моддий зиённинг ўрнини қоплаш масалаларини ҳал қилиш мақсадида чуқур тадқиқ этилмоқда.

Шу билан бирга баъзида бирмунча кутилмаган вазиятга ҳам дуч келинмоқда. Масалан, шу йилнинг апрелида Белоруссияда яшовчи П. деган киши бизга мурожаат этиб, қарилик юзасидан пенсияни расмийлаштириш чоғида меҳнат стажига қўшиш учун унга озодликдан маҳрум этиш жойларида бўлган вақти тўғрисида справка беришни илтимос қилди.

Шу нарса аниқландики, П. Улуғ Ватан уруши даврида немис-фашист ҳарбий бўлинмаларида хизмат қилган, бунинг учун 1948 йилда Фарғона гарнизонининг ҳарбий трибунали уни узоқ муддатли қамоқ жазосига ҳукм қилган эди. 1956 йилда СССР Олий Совети Президиумининг комиссияси уни авф этган ва озодликдан маҳрум этиш муддати турмада қанча ётилган бўлса ана шу муддатгача қисқартирилган эди. Бироқ, авф этиш оқлаш ҳисобланмайди, қолаверса гитлерчилар вермахти ҳарбий хизматчисини сталинчилик давридаги ғайриқонуний репрессиялар натижасида азият чеккан киши, деб эътироф этишга асос бўлмаса керак. П. иши юзасидан ҳукм тўғри деб топилди ва унга справка бериш рад этилди.

Берия жаллодлари қўлида ҳалок бўлган, лагерлар ва сургунларда узоқ машаққатли йилларни ўтказган бегуноҳ кишиларнинг яхши номини халққа қайтариш борасидаги ишлар ғоят фаол суръатлар билан давом этмоқда ва у жуда яқин вақт ичида батамом ниҳоясига етказилади, деган комил ишонч бор.

А. БЛАГОРОДОВ,
Ўзбекистон ССР Давлат хавфсизлиги комитети матбуот группасининг раҳбари.

• Ўзбекистонда архитектура кунлари

ҲОВЛИЛИ УЙЛАР КЕРАК

МЕНИНГ ФИКРИМЧА

Ўлкамиз кўп шаҳарларида эски ҳовлилар ҳамон сақланиб келмоқда. Улар ўтган асрлардан қолган бўлиб, яшовчиларга ҳеч қандай қулайликлари йўқ. Вақт ўтиши натижасида кўплари вайрона ҳолга келган. Шунга қарамамай, халқ чорасизликдан бу жойларда истиқомат қилиб келмоқда.

Бундай халқ уйларидан иборат ўнлаб маҳаллалар Тошкентда ҳам мавжуд. Бу эски уй-жой массивларининг тақдири ҳақида бир неча йиллар давомида турли гаплар юради. Лекин амалий натижадан дарак йўқ. Аслида эса бу жойларнинг тақдири аллақачон ҳал бўлиши лозим эди. Маҳаллаларни қайта қуриш тўғрисида республика матбуотида мутахассислардан В. Артемьев, З. Чеботарева ва бу жойларда истиқомат қилаётганларнинг куюнчаклик билан ёзилган мақолалари босилиб чиққан эди. Бироқ бу масала билан шуғулланувчи ташкилот раҳбарлари мулоҳазаларга ҳануз эътиборсиз қараб келяптилар.

Партиямизнинг XXVII съезди 2000 йилга қадар ҳар бир совет оиласи квартирали ёки ўзининг шахсий уйига эга бўлмоғи керак, деган катта вазифа қўйди. Бир мутахассис сифатида эски маҳаллаларнинг тақдирини тезроқ ҳал қилиш зарурати бор, деб ҳисоблайман. Буни ҳозир ҳаётнинг ўзи тақозо этмоқда. Бу тўғрида ўз фикр-мулоҳазаларимни кенг жамоатчиликка очиқ-ойдин айтиб ўтмоқликни бурчим деб биламан. Тарихга назар солсак, халқ уйларининг барпо бўлиши мураккаб географик муҳитимиз шароитида, асрлар давомида кишиларнинг яшаш учун кураши самараси деб қараш керак. Кишилар табиатдан бир бўлагини макон тутиб, унда ўзларига қишин-ёзин яшашга имконият ятратганлар. Халқ уйларининг шу даражада такомиллашгани, шубҳасиз, узоқ тарихга эга.

Меъморчилик тарихига доир манбаларни кўздан кечирсак, дунёнинг бошқа регионларида ҳам одамлар бизнинг иқлимимиз сингари жойларда ҳовлили уйлар қурганликлари фикримизнинг далили бўла олади.

Бизнинг иқлим шароитимизда ҳовли, катта-кичиклигидан қатъи назар, яшаш учун кишиларга, айниқса ёз ойларида ғоят зарур муҳитнинг ўзгинасидир. Чунки йил давомида 8-9 ойлик ҳаётимиз бевосита ҳовли билан боғлиқ. Шинам ҳовлида дам оламиз, овқатланамиз, меҳмон кутамиз, турли хил маросимлар ўтказамиз. Бунинг устига гўдакларимиз онаси кўз олдида бўлади. Бир сўз билан айтганда, ҳовли кишиларга очиқ ҳаводан баҳраманд бўлиш имкониятини яратади.

Ҳовлида яшаш шароитини кўпқаватли бинолар квартираларидаги вазият билан тенглаштириб бўлмайди. Айтишларича, кейинги вақтларда Европада ҳам бизнинг ҳовлиларга тақлидан квартиралар ёнида ҳовличалар ташкил этиш кўпқаватли уйларда ҳам расм бўлмоқда. Биз назарда тутган замонавий шинам ҳовлиларнинг планлари халқ уйларига ўхшайди. Шу ўхшашлик кўп жиҳатдан сақлаб қолиниши билан бир вақтда, мазмунан улардан кескин фарқ қилиши табиий. Чунки эски ҳовлилар ички-ташқига ажралади. Икки қисмдан иборат ҳовлининг ичкариси хотинлар қисми, ташқариси эркаклар қисми деб аталган. Бундай бўлинишнинг сабаби ўз замонасининг ижтимоий тузуми тақозоси бўлган, албатта.

Яна бир жиҳати бор. Эски ҳовлилар ташқариси ошхона, ўтинхона, кўмирхона, қўйхонадан иборат бўларди. Ҳозирги кунда бундай хоналарга зарурат қолмади. Эски маҳаллаларда мавжуд қинғир-қийшиқ, ҳаддан ташқари тор кўчалардан бугунги кунда фойдаланиб бўлмайди. Бундай маҳаллаларни қайтадан тиклаб, ҳовли-жойли маҳаллалар барпо қилган маъқул. Бошқа оқилона чора йўқ.

Соҳанинг етук меъморлари иштирокида халқ уйларига хос энг яхши анъаналарга ижодий ёндашиб, шу кун ҳаёт тарзи талабига жавоб берадиган шинам ҳовлили уйларнинг турли хилларини яратишимиз лозим. Кишиларнинг: «Кўп қаватли уй-жойлар қад кўтарган Тошкентда 1—2 қаватли ҳовлили уйлардан шаклланган маҳаллалар бўлиши мумкинми?» деган саволига, ижобий жавоб бера оламиз. Хорижий мамлакатлардаги биздагидек иссиқ иқлимли регионларда кўп қаватли уй-жой бинолари оралиғида 1—2 қаватли шинам ҳовлили уйлар қурилганлиги ижобий натижалар беряпти. Бизнингча, шундай уйларга жойлашадиган одамларнинг зичлиги 3—4 қаватли уй-жой биноларига жойлашиш зичлигидан паст бўлмаслиги шарт. Бу тажрибадан уй-жой муаммосини ҳал қилишда республикамиз миқёсида кенг фойдаланиш мумкин, деб ўйлайман.

Шаҳримизнинг кўпгина жойларида бир неча йиллар давомида ташландиқ бўлиб ётган майдонлар анчагина. Бу жойлар айрим сабабларга кўра кўп қаватли бинолар қуришга яроқсиз бўлиши мумкин. Уларни ҳам шинам ҳовлили уйлар қуриб, обод қилиш мақсадга мувофиқ. Шундай қилиш халқнинг уй-жойга муҳтожлигини ҳал қилишда катта имконият эканлиги эътиборли.

Замонавий ҳовлиларни қай усулда қуриш мақбул? Бизнингча, бундай уй-жойларни фақат индустриал усулда, давлат ёки кооператив қурилиш ташкилотлари йўли билан замонавий қурилиш материалларидан фойдаланган ҳолда қуриш мақсадга мувофиқ. Уйларни безаш, пардозлаш ишларига халқ усталарини жалб қилган маъқул. Маҳаллаларнинг ўзига хос маркази — гузари бўлиши табиий. Унда турли маросимларни ўтказишга мосланган универсал залга эга чойхона, маҳалла комитетининг идораси, озиқ-овқат магазини ва бошқалар бўлишини ҳам кўзда тутиш керак.

М. ЗОҲИДОВ,
СССР Архитекторлар союзининг аъзоси, меҳнат ветерани.

МЕЪМОРЧИЛИК АНЪАНАЛАРИНИ САҚЛАБ ҚОЛАЙЛИК

Ўзбекистон Архитекторлар союзининг 29 июнь куни Тошкентда бўлган пленуми кўҳна шаҳарлардаги қурилишлар ва меъморчилик обидаларини таъмир этиш муаммоларига бағишланди.

Сўзга чиққан кишилар республиканинг кўҳна шаҳарларида анъанавий ўзига хос уй-жойлар йўқолиб бораётгани, ҳатто тарихий зоналардаги ана шундай уй-жойлар ҳам ўзбошимчалик билан бузиб ташланаётгани, «хўжа кўрсин»га «усти ялтироғ-у ичи қалтироқ» архитектурадан фойдаланилаётгани ҳақида куйиниб гапирдилар. Шаҳарлардаги қурилишларга буйруқбозлик-маъмуриятчилик қабилида раҳбарлик қилиш сабабли одамлар қариндош-уруғларидан нари кетиб, маънавий, маиший ва ижтимоий алоқаларини узиб, туғилиб ўсган жойларини ташлаб кетишга мажбур бўлишмоқда.

Аҳоли билан маҳаллий советлар ҳамиша бамаслаҳат иш тутишлари керак, деб таъкидланди пленумда. Шаҳарларимизнинг ўзига хос қиёфасини, шаҳарсозлик анъаналарининг узвий ривожини сақлаб қолиш муҳимдир. Янги қурилишлар билан бир қаторда эски маҳаллалар ва даҳаларни реконструкция қилишга ҳам капитал маблағ ажратилиши зарур. Меъморчилик ёдгорликларининг таъмирлашга асоссиз тарзда кам маблағ ажратилмоқда. Амалда бу ёдгорликларнинг эгаси йўқ. Тарихий шаҳарлардаги қурилишлар ва таъмирлаш лойиҳаларини маданият экологияси нуқтаи назаридан кўриб чиқиш керак — эскилик ва янгиликдан миллий шаҳарсозлик маданиятининг узвий ривожига путур етказмайдиган тарзда фойдаланиш муҳимдир.

Пленумда СССР Қурилиш ишлари давлат комитети билан СССР Давлат план комитетига эски шаҳарлар районларидаги қурилишлар нормативларини қайта кўриб чиқиш, бу ишга маблағ ажратиш тўғрисида таклифлар юбориш, жамоатчиликнинг диққат-эътиборини меъморчилик ёдгорликлари ва тарихан таркиб топган қурилишларни сақлаб қолиш муаммоларига қаратиш таклиф қилинди.

(ЎзТАГ).

ХАЛҚАРО ФЕСТИВАЛНИНГ ТОШКЕНТ ҚАРОРГОҲИ

● Бугун Корея Халқ Демократик республикаси пойтахти Пхеньянда жаҳон ёшлари ва студентларининг XIII фестивали очилади. Шу муносабат билан жаҳон фестивалининг Тошкент қароргоҳи қизғин ишлади. Унга Корея Меҳнат партияси Марказий Комитетининг халқаро алоқалар бўлими инструктори Сан Гир Ли бошчилик қилди. Меҳмон фестивалнинг Тошкент қароргоҳи ишлари ва фестиваль тараддуди ҳақида гапириб берди.

— Менинг Ватанимда катта тантана бошланяпти. Бутун мамлакат бу улкан халқаро байрамга қизғин тайёргарлик кўрди. Жаҳон ёшларининг анжумани 170 мамлакат ва турли халқаро ташкилотлардан тўпланган 20 мингдан ортиқ йигит-қиз иштирокида ўтказилади.

Биз фестиваль мутасаддилари Тошкентда 10 кун мобайнида фаол ишладик. Ўзбек дўстларимизни фестиваль тадбирлари билан таништирдик. Энг муҳим ишларимиздан яна бири Пхеньянга бораётган турли мамлакатлар делегацияларини Тошкент аэропортида кутиб олдик ва кузатиб қўйдик. Қисқа вақт ичида Ҳиндистон, Непал, Таиланд, Филиппин, Афғонистон делегациялари Тошкентда қисқа дам олиб, сафарни давом эттирдилар. 600 га яқин меҳмонга хизмат кўрсатдик.

Ўзбекистон ёшлари делегацияси ҳам фестивалга йўл олганлиги қувонарлидир. Улар орасида чет тиллар педагогика институтининг студенти Малика Абдусаломова ҳам бор. Бу қиз фестивалда хайрли иш билан шуғулланади. У олий ўқув юртидаги халқаро ишчилар ҳаракати музейи учун экспонатлар тўплайди.

КХДР ва Ўзбекистон ўртасида яхши дўстлик алоқалари бор. Кейинги йилларда бу икки республика маданияти кунлари ўтказилди. Кореянинг Нампо шаҳрида биз ўзбек куйларини тингладик ва рақсларини томоша қилдик. Масофа жуда олис бўлса ҳам дўстлик алоқаларимиз йил сайин мустаҳкамланиб бормоқда.

Ҳамманинг ва ҳар бир кишининг масъулияти

РАБОТ, 29 июнь. (ТАСС). Шаҳар хўжалиги масалалари бугун Марокашнинг энг катта шаҳри — Касабланкада ниҳоясига етган шаҳар жамоалари 4-миллий коллоквиумининг диққат марказида бўлди.

Жаҳондаги 35 мамлакат, шу жумладан Жазоир, Аргентина, Миср, Ливия, Сурия, Италия, Греция, АҚШ ва ГФРдан келган меҳмонлар қатнашган кенгаш «Ҳамманинг ва ҳар бир кишининг масъулияти» деган шиор остида ўтди. Анжуман ишида Тошкент шаҳар ижроия комитети раисининг ўринбосари М. М. Алиев бошчилигидаги совет делегацияси ҳам қатнашди.

Семинар қатнашчилари 3 кун мобайнида қурилиш, транспорт, маиший хизмат, таъминот масалаларини ва шаҳар мураккаб организмининг кундалик фаолияти ва турмушига тааллуқли бошқа муаммоларни муҳокама қилдилар.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

АБИТУРИЕНТЛАР ДИҚҚАТИГА!

Ишчи ёшлар, ўрта мактаб ўқувчилари, ўрта махсус ўқув юртлари ва ҳунар-техника билим юртларини тамомлаганларга истаган мутахассисликларни танлаб олишларига ёрдам бериш мақсадида

ТОШКЕНТ АВТОМОБИЛЬ — ЙЎЛ ИНСТИТУТИ

1989 йил абитуриентлари учун

НАВБАТДАГИ ОЧИҚ ЭШИКЛАР КУНИНИ ЎТКАЗАДИ

ОЧИҚ ЭШИКЛАР КУНИ (1 июль соат 12.00 да) ИНСТИТУТ МАДАНИЯТ САРОЙИДА ЎТКАЗИЛАДИ.

Очиқ эшиклар кунида ректорат вакиллари, ижтимоий ташкилотлар раҳбарлари, қабул комиссияси аъзолари, имтиҳон олинадиган фанлар бўйича комиссия раислари билан учрашув бўлади.

Абитуриентлар ўқув жараёнининг қандай ташкил қилинганлиги, мутахассисликларнинг ўзига хос хусусиятлари билан танишадилар. Ўқув ва илмий лабораторияларда экскурсияларда бўладилар.

АБИТУРИЕНТЛАР!

Кириш имтиҳонларини топширувчи абитуриентларнинг тайёргарлигини яхшилаш мақсадида институтда

11 ИЮЛДА

математика фанидан

СИНОВ ИМТИҲОНИ ЎТКАЗИЛАДИ.

Имтиҳон соат 14 да 2, 4, 6-хоналарда бўлади.

Бизнинг адрес: 700000, Тошкент шаҳри, Пролетар кўчаси, 20-уй.

●

Ўзбекистон ССР Соғлиқни сақлаш министрлиги

ТОШКЕНТ ФАРМАЦЕВТИКА ИНСТИТУТИ

1989—1990 ўқув йили учун фармацевтика ихтисоси бўйича

СТУДЕНТЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Ўқиш муддати — 5 йил.

АРИЗА ВА ҲУЖЖАТЛАР 15 ИЮЛГАЧА ҚАБУЛ ҚИЛИНАДИ.

Институтга кириш ҳақида ёзилган ариза ректор номига берилади ва унга қуйидаги ҳужжатлар қўшиб топширилади: ўрта маълумоти ҳақида аттестат ёки диплом (асли), 3x4 см. ҳажмдаги 6 дона фотосурат, 086/У формадаги медицина справкаси, меҳнат дафтарчасидан кўчирма (корхона ёки муассаса раҳбари тасдиқлаган).

Паспорт, ҳарбий билет ёки ҳарбий рўйхатдан ўтганлик тўғрисидаги гувоҳнома шахсан кўрсатилади.

Институтга кирувчилар: ХИМИЯ (оғзаки), БИОЛОГИЯ (оғзаки), ОНА ТИЛИ ВА АДАБИЁТ (иншо) дан имтиҳон топширадилар.

КИРИШ ИМТИҲОНЛАРИ 16 ИЮЛДАН 5 АВГУСТГАЧА ЎТКАЗИЛАДИ.

Институт адреси: 700015, Тошкент шаҳри, Космонавтлар проспекти, 45-уй, метронинг «Ойбек» станцияси.

Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Ишлар мудирлиги аппарати коллективи масъул ходим И. У. Арслонбековга отаси

Умарбек АРСЛОНБЕКОВнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

«Ўзбектелефильм» студияси коллективи кинорежиссёр ассистенти У. Дўсматовга онаси

Тўхтабиби БОЙМАТОВАнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Ўзбекистон Журналистлар союзи правлениеси аппаратининг раҳбарияти, партия ва касаба союз ташкилотлари правлениесининг нашриёт бўлими мудири А. Обидхўжаевга онаси

Рабия ҲАФИЗОВАнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ҳузуридаги Ўзбекистон ахборот агентлиги коллективи фотоахборотлар бош редакциясининг бош редактори И. Сулаймоновга акаси

Искандар СУЛАЙМОНОВнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

СССР Агросаноат банкининг Ўзбекистон республика банки коллективи СССР Агросаноат банкининг Сирдарё область бошқармаси бошлиғининг ўринбосари Д. А. Услямовага турмуш ўртоғи

Юлдаш УСЛЯМОВнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

БУГУН — ХАЛҚАРО КООПЕРАЦИЯ КУНИ

КУЧ-ҒАЙРАТЛАРНИ БИРЛАШТИРИБ

Кооперация чегара билмайди. Агар Центросоюз жаҳондаги 120 дан ортиқ мамлакат кооператив ташкилотлари билан дўстона ва амалий алоқалар ўрнатганлигини ҳисобга олсак, бу фикрга қўшилмаслик мумкин эмас.

Энг аввало, Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашига аъзо мамлакатлар кооператив ташкилотлари фан-техника тараққиётининг 2000 йилгача мўлжалланган Комплекс программасини амалга ошириш борасидаги ишлар социалистик ҳамдўстлик кооператорлари ҳамкорлигининг муҳим йўналиши бўлиб қолди.

Қувончлиси шуки, қардош мамлакатлар илмий кооператив институтлари ва марказлари ўртасидаги бевосита алоқалар ривожлантирилмоқда. Чунончи, Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашига аъзо мамлакатлар марказий кооператив ташкилотлари раислари кенгашининг тавсияларига мувофиқ, Умумвенгрия кооператив кенгаши кооператив тадқиқот институти, ЧССР кооперативлари марказий кенгашининг марказий кооператив мактаби, Лейпциг олий савдо мактаби, Болгариянинг «Кооппрогресс» илмий маркази билан бевосита алоқалар ўрнатиш тўғрисида шартномалар тузилди. Хитой кооператорлари билан ҳамкорлик ривожланишнинг янги босқичига кўтарилди.

Капиталистик ва ривожланаётган мамлакатлар кооператив ташкилотлари ҳамда фирмалари билан алоқаларнинг янги шаклларини ишлаб чиқиш масалаларига асосий эътибор берилмоқда. Ҳамкорлик географияси кенгаймоқда. Яқинда бу ишга Бразилия, Перу, Сингапур кооператорлари жалб этилди. Австралия, Австрия, Буюк Британия, Греция, Италия, Испания, Канада, ГФР, Франция ва Швеция кооператив ташкилотлари билан алоқалар кучайди. Совет — Америка «Кооператив мулоқоти»ни ривожлантиришда ҳам силжишлар бор.

Центросоюзнинг халқаро алоқалар фаолиятида ўз сафларида 4 миллион 200 минг пайчини бирлаштирган, республикамиз аҳолисининг 60 процентига хизмат қилаётган «Ўзбекбирлашув»нинг ҳам ўзига яраша ҳиссаси бор. Бундай алоқалар жаҳонда кескинликни юмшатишга, халқлар ўртасида дўстликни мустаҳкамлашга ва бир-бирларини яхшироқ тушуниб олишга ёрдам бермоқда.

• Очиқчасига гаплашайлик

МОЖАРО ҚАЧОН ТУГАЙДИ?

«Шамол бўлмаса, дарахтнинг шохи қимирламайди». Бўка районидаги Тимирязев номли колхоз раҳбарлари ҳақида кўпдан буён тилдан-тилга кўчиб юрган гап-сўзларни эслагандик, хаёлимизга беихтиёр ана шу ҳикматли нақл келди.

Хўжаликда ёз-ёз авжига чиққан. Раҳим Набиев, Сардор Жумаев, Нарзиқул Набиев ва бошқа ҳақиқат изловчиларнинг қаламлари тобора ўткирлашиб бормоқда. Улар ўз шикоятномаларига кўплаб юқори ташкилотлардан, чунончи, Бўка район ва Тошкент область прокуратураларидан жавоблар олишган. Лекин бари бир қаноат-ҳосил қилишмаяпти.

Шу йил февраль ойида Бўка район партия комитетининг бюро йиғилишида Н. Набиев, Р. Набиев, С. Жумаев, М. Раззоқов ўртоқлардан Тошкент область ва Бўка район партия комитетларига тушган хатларни текшириш якунлари ҳақидаги масала муҳокама қилинди. Райкомнинг тўққиз кишидан иборат комиссияси аризани кўриб чиқиб, унда кўрсатилган фактлар асосан тасдиқланганлигини билдирди.

Район партия комитети бюроси ушбу масала юзасидан қарор қабул қилиб, Тимирязев номли колхоз бошланғич партия ташкилотининг коммунист Номоз Очиловга қаттиқ огоҳлантириш бериш тўғрисидаги қарорини муросасозлик қилинган деб топиб, бекор қилди. «Хизмат вазифаларини бажаришга совуққон муносабатда бўлганлиги ва бу молиявий бузилишларга олиб келганлиги, ўз қўл остидаги ходимларга талабчанликни бўшаштириб юборганлиги ва бу колхозда носоғлом психологик муҳитни туғдирганлиги, кадрларни танлаш ва жой-жойига қўйишдаги камчиликлари учун КПСС аъзоси, Тимирязев номли колхоз правлениеси раиси Н. Очиловга ҳисоб карточкасига ёзиш шарти билан виговор эълон қилинди. Н. Очиловнинг эгаллаб турган вазифасида ишлаши ёки ишламаслиги масаласини колхозчилар вакилларининг йиғилишида кўриб чиқиш таклиф қилинди». («Бўка район «Пахтакорлар овози» газетаси, 1989 йил, 19-сон).

Қарорда кўрсатиб ўтилганидек, колхозда вакиллар йиғилиши эмас, бу ерда юз берган мураккаб вазият эътиборга олиниб, ҳисобот-сайлов йиғилиши ўтказилди. Йиғилишда Тошкент область партия комитети аграр бўлими мудирининг ўринбосари Ш. Мирмаҳмудов, область агросаноат комитети раисининг биринчи ўринбосари Р. Нурматов, Бўка район партия комитетининг биринчи секретари Х. Пирнафасов, район прокурори Н. Эргашев ўртоқлар иштирок этишди. Жиддий тортишувлар билан ўтган мажлисда шикоятчилар раисни ишдан олиб ташлашни қатъий талаб қилдилар. Лекин очиқ овоз бериш йўли билан Н. Очилов колхоз правлениеси раислигига яна сайланди.

Тимирязев номли колхоз аъзолари ёдидан бир умр чиқмайдиган мазкур мажлис ҳақида «Қишлоқ ҳақиқати» газетасида «Ҳисобот ўрнига... шикоят ғалваси» (1989 йил, 10 февраль) ҳамда «Тошкент ҳақиқати» газетасида «Ким ҳақ-у, ким ноҳақ?» (1989 йил, 11 февраль) сарлавҳали катта танқидий мақолалар кетма-кет босиб чиқарилди. Афсуски, газеталарнинг чиқишлари кутилган натижани бермади.

Шикоятлар оқими кучайди... Колхознинг бир группа аъзоларидан тушган хат муносабати билан Тошкент область Халқ контроли комитети вакиллари у ерда текширув ишларини бошлаб юборишди. Қилни қирқ ёрувчи мутахассислар бир неча кун давомида қатор камчилик ва нуқсонларни аниқлашди. Хатдаги (шу мазмундаги шикоятнома «Совет Ўзбекистони» газетаси редакциясига ҳам тушган эди) фактлар асосан тасдиқланди. Хўш, улар нималардан иборат?

Аввало колхоз правлениеси раиси Номоз Очилов ҳақида бир оғиз сўз. У мазкур хўжаликда бир неча йилдан буён масъул вазифаларда ишлаб келади. 1985 йилнинг мартида колхоз правлениеси раислигига сайланган. Қайта-қайта текширувларнинг натижалари шуни кўрсатмоқдаки, Н. Очилов ўзига ишониб топширилган оғир, айни вақтда шарафли вазифани эплай олмади.

Энг аввало раҳбар киши нафсини тийиши керак. Н. Очиловга келганда, бундай дея олмаймиз. Ўз мансабини суиистеъмол қилиб, колхоз кассасидан ортиқча аванс пулларини қарзга олганлигининг ўзи ҳам шундан далолат бериб турибди. Наҳотки, раиснинг ойлик маоши ўзига етмаса? Унда арзимаган ҳақ олиб, йил ўн икки ой далада ишлаётган меҳнаткашлар қандай қилиб кун кечиришсин?

Очиғини айтганда, Тимирязев номли колхоз раҳбарлари халқни эмас, фақат ўзларини ўйлашаётганга ўхшайди. Биргина мисол: 1986 ва 1987 йилларнинг якунига кўра хўжалик раҳбарлари ва мутахассисларига қўшимча иш ҳақи ҳамда мукофот тарзида қонунга хилоф равишда 27,7 минг сўм тўланди. Шундан 2225 сўмни раис Номоз Очилов, 1874 сўмни бош иқтисодчи Йўлдош Орзиқулов, 1901 сўмни бош бухгалтер Олланазар Юсупов, 1622 сўмни партком секретари Абдулаҳад Ражабов, 1502 сўмни касаба союз комитети раиси Бойтўра Ҳолтўраев олди. Бу ҳам етмагандек, хўжаликда раҳбарлик лавозимидаги кишилар сони белгиланганидан анча кўпайтириб юборилди.

Кейинги тўрт йил мобайнида уларга 336 минг сўм ҳақ тўланди.

Раис фақат ўзини эмас, қариндош-уруғларини ҳам ранжитмаяпти. Синглиси Саодат Облоқулова кўпдан буён колхоздан жиҳозловчи рассомлик маошини олиб келган. Ўзи эса бу соҳада мутахассис эмас. Айтишларича, унинг ўрнига турмуш ўртоғи Турсун Облоқулов тегишли юмушларни бажариб келганмиш. Ахир, Т. Облоқулов почтада ишлайди-ку!

Номоз Очиловнинг тоғаси Файзи Ибрагимов 0,87 гектар ердан томорқа тариқасида фойдаланиб келган. Шундан 0,15 гектарига давлатга ҳақ тўлаган. Бу тўғрида гап-сўзлар кўпайгач, раис бува 0,35 гектар ерни Ф. Ибрагимовга тегишли шахсларга бўлиб берди. Мазкур масала колхозчиларнинг умумий мажлисида кўрилгани ҳам йўқ.

Хуллас, Н. Очиловнинг даврида колхозда хўжасизлик авжига чиқди. Шундан хўжаликдаги баъзи шахсиятпараст кимсаларгина эмас, бошқалар ҳам фойдаланиб қолишди. Чунончи, «Дорожник» кооперативи (раиси А. Ҳақбердиев) колхозда 1570 квадрат метр жойга асфальт ётқизди. Қалинлигини шартномадагидан анча кам қилиб дўндиришди. Колхоз раҳбарлари эса бу аҳволни кўриб, кўрмагандай бўлиб юравеpишди. Оқибатда хўжаликнинг бир неча ўн минг сўми кўкка совурилди.

Колхозда чорвачиликнинг аҳволи ҳам ниҳоятда ачинарли. Тўрт йилдан буён планлар бажарилмайди. Бу даврда чорва маҳсулотлари тайёрлаш учун планга қўшимча 431 минг сўм сарфланди. Пахтачилик соҳасида ҳам кўзбўямачиликлар бор. Кейинги икки йилда 6,3 гектар экинзор ҳисобдан яширир келингани бунга мисол бўла олади.

Тошкент область Халқ контроли комитети томонидан ўтказилган текширув натижалари ҳақидаги ҳужжатларда кўплаб ана шундай ачинарли фактлар қайд этилган.

Редакцияга тушган ариза муаллифларидан (хатга жами ўн киши имзо қўйган) Раҳим Набиев, Сардор Жумаев, Нарзиқул Набиев тез-тез ҳузуримизга ташриф буюриб, қўшимча ҳужжатлар топширмоқдалар. Бу қоғозларда ҳам ишонса бўладиган далиллар оз эмас. Лекин «шакарнинг ози ширин» деган нақлга амал қилиб, гапни чўзиб ўтирмоқчи эмасмиз. Тимирязев номли колхозда юз берган ғаройиботлар ҳақида яна ҳар қанча ҳужжатлар бўлса, тегишли ташкилотлардаги масъул ўртоқларнинг назаридан четда қолмас.

«Можаролар қачон тугайди?» — деб савол беришмоқда колхоз меҳнаткашлари. Шундай экан, мутасадди ташкилотлар масалани тез орада адолатли ҳал этиб, колхознинг кўп сонли меҳнатсевар халқига осойишталик бахш этмоғи керак.

У. ЮСУПОВ.

СПОРТ

ЕНГИЛ АТЛЕТИКА:

РЕКОРД НАТИЖА

Англияда СССР, АҚШ, Буюк Британия ва ГФР командалари ўртасида ўтказилган учрашувда совет спортчилари муваффақиятли куч синашишга ҳаракат қилишди. Айниқса аёлларимиз маҳорат кўрсатиб, команда ҳисобида биринчиликни қўлга киритишди. Йигитлар эса АҚШ ва Англия командаларидан кейин учинчи ўринни олдилар. Республикамиз вакили В. Зайцев найзани 83 метр 16 сантиметрга улоқтириб, фахрли иккинчи ўринни эгаллади. Унинг бу натижаси Ўзбекистон рекордига тенгдир.

ЁШЛАР ЎЙИНЛАРИ:

МУНОСИБ ҲИССА

Мамлакатимиз турли шаҳарларида Бутуниттифоқ ёшлар спорт ўйинлари программаси бўйича мусобақалар давом этмоқда. Республикамиз вакиллари мусобақаларда маҳорат кўрсатиб, терма командамиз мавқеини мустаҳкамлашга ўз ҳиссаларини қўшмоқдалар. Чунончи, Донецк шаҳрида сузиш бўйича давом этаётган баҳсларда тошкентлик Е. Бендер 300 метрли масофада кумуш медалли бўлиб, 400 метрли масофада олтин медални қўлга киритди. Николаев шаҳрида қиличбозлар, Ворошиловградда чавандозлар мусобақалашмоқдалар.

ФУТБОЛ:

КУЧЛИЛАР ИШТИРОКИДА

1989—1990 йиллар СССР кубогининг 1/16 финал учрашувларида олий лига коллективлари ҳам қатнашдилар. Чунончи, «Металлург» — «Черноморец» учрашувида 0:1 ҳисоби қайд этилди. Олий лигачи «Жальгирис» футболчилари эса Полтаванинг «Ворскла» коллективига (0:1) ютқаздилар. Пойтахт спартакчилари билан динамочилари курашни давом эттирадиган бўлишди. Шунингдек, «Металлист», «Нефтчи» коллективлари ҳам ғалабага эришдилар. Пахтакорчилар эса кеча «Помир» футболчиларини қабул қилиб, 3:2 ҳисобида ғалаба қозондилар.

Муҳаррир **У. УСМОНОВ.**

«СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ» («Советский Узбекистан») Орган ЦК Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР

БИЗНИНГ АДРЕС: 700083, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32.

БЎЛИМЛАР: партия турмуши — 33-34-69, 32-53-97, 32-57-19, пропаганда — 32-55-70, саноат, қурилиш ва транспорт — 33-47-80, 32-53-14, 32-54-09, қишлоқ хўжалиги — 33-76-04, 32-53-15, 32-53-70, совет қурилиши — 33-12-16, 32-57-20, 32-54-18, фан, маданият ва халқ таълими — 33-44-51, 32-57-21, адабиёт ва санъат — 33-20-36, 32-54-35, 32-55-16, ахборот ва спорт — 33-14-24, 32-55-17, халқаро ҳаёт — 32-54-14, хатлар ва оммавий ишлар — 33-21-43, 32-53-16 32-53-20, 32-53-21, 33-11-49, 32-54-06, коммунистик ахлоқ — 32-54-29, фельетонлар — 32-54-27, иллюстрация — 32-57-22.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси, 700083, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32.
Газета офсет усулида, А—2 форматида босилади.

Р. — 01320 Б. — 154 ИНДЕКС 64583. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12